

rAntGroen

België - Belgique
P.B.
WILRIJK 1
8/5124

24 oktober - Opendeurdag Fort 7 Een schat aan biodiversiteit in de Stad

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, voorzitter en coörd. Beleidswerkgroep
Groenstraat 59, 2540 Hove
03/455 22 12 - 0477/33 23 30 - hugo.waeterschoot@scarlet.be

Jos Daniels, secretaris
Archimedeslaan 4, 2650 Edegem
03/458 02 02 - jos.daniels@base.be

Guido Callaerts, penningmeester, coörd. ledenadministratie en behaagactie
Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
03/828 11 03 - callaertsguido@base.be

Nancy Geldhof, coördinator natuureducatie
Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken
0485/84 38 26 - nancy.geldhof@telenet.be

Catherine Vandercruyssen, coördinator Cursussen
Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich
03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Johan Baetens, coördinator Studie
Keizershoevestraat 21/2, 2610 Wilrijk
0484/23 75 59 - baetens.johan@gmail.be

Rudi Leemans, conservator Groen Neerland
Kleine Doornstraat 51, 2610 Wilrijk
03/828 43 16 - rudolf.leemans@telenet.be

Veerle De Saedeleer (mede)contactpunt Fort 7
contact.fort7@zuidrand.be
Elsenborglaan 2, 2650 Edegem
vee_saddler@yahoo.co.uk

Tuur Wuyts, (mede)contactpunt Fort 7
contact.fort7@zuidrand.be
Mestdagplein 15/4, 2610 Wilrijk
03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Bob Gabriels, webmaster
Berchemlei 178, 2140 Borgerhout
bob.gabriels@telenet.be

Lucy de Nave, bestuurslid
Jan Van Ryswycklaan 277, 2020 Antwerpen
03/237 99 52 - lucy.denave@antwerpen.be

Ronny Deckers, bestuurslid
Orchideeënstraat 69, 2610 Wilrijk
0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

Biodiversiteitsactie afdeling: biodiv2010@zuidrand.be

Redactie rAntGroen

rAntGroencoördinator: Johan Vermariën
Onafhankelijkheidsstraat 50, 2650 Edegem
03/457 00 56 - johan.vermarien@telenet.be

Graag uw teksten zenden naar:

Verslagen: André De Mul,
Lage Kaart 422 (Glv), 2930 Brasschaat
03/828 70 32 - andre-de-mul@telenet.be

Agenda: functie vacant

zuidrand.waarnemingen.be: Gilbert Van Ael,
Antwerpsesteenweg 243, 2660 Hoboken
03/827 05 10 - gilbert.van.ael@telenet.be

Fort 7-nieuws:

Elsenborglaan 2, 2650 Edegem
contact.fort7@zuidrand.be

Overige: Johan Vermariën
zie hierboven

Verdeling: Guido Callaerts
contactgegevens: zie bestuursleden

Vormgeving: Guido Van Boeckel,
Berten Pilstraat 20, 2640 Mortsel
0475/96 69 67 - guido.van.boeckel@skynet.be

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 januari 2011, ontvangen we graag ten laatste op 15 november.

Contactpersonen voor geleide wandelingen in Fort 7

Natuurwandelingen:

Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Monumentwandelingen:

Philippe Vanhove - 03/825 02 43 - philippe.vanhove@scarlet.be

Lidmaatschap Natuurpunt: 24 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen.

Adreswijziging: elke adreswijziging moet rechtstreeks gemeld worden aan Natuurpunt vzw, Coxielaan 11 - 2800 Mechelen (e-mail: Karina.deboeck@natuurpunt.be) met de volgende gegevens: lidnummer, naam, oud en nieuw adres en lid "afdeling Zuidrand Antwerpen."

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: de algemene prijs is 15 euro. Studenten betalen 13 euro. Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibusjes.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:

979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

Omslagfoto: - foto Fort 7 ©VILDA - Yves Adams / andere foto's © Guido Van Boeckel

Reusachtig!

Geïnspireerd door de uitstraling van de reuzen van “Royal de Luxe” dit weekend (toen ik deze intro schreef), vroeg ik mij af hoe het komt dat dit evenement zoveel uitgesproken erkenning krijgt. Ik liep trouwens dit weekend een journalist van een Belgisch dagblad, een oude bekende van mij, tegen het lijf en kreeg wonderbaarlijk een vergelijkbaar antwoord dan ikzelf voor ogen had.

Enerzijds speelt het evenement in op de fantasie van mensen, is het groots, anders en vooral repetitief. Is het niet immers de zevende maal dat dit al georganiseerd wordt? Met andere woorden: succes rond evenementen wordt opgebouwd rond “een speciaal iets” over de tijd en je moet er bovenuitsteken wil je door de goegemeente massaal opgepikt worden.

Nu goed, wat heeft dit met Natuurpunt te maken? Veel en niets! Niets wat het thema (puur vermaak) betreft en veel

wat erkenning betreft. Een evenement zoals de **opendeur van het Fort op 24 oktober** (van 10.00 u tot 18.00 u) rond biodiversiteit in de stad zal heel wat uitstraling nodig hebben om een echte impact te veroorzaken of algemene erkenning te genieten. Het thema biodiversiteit is niet zo sexy of vermakelijk als “het reuzenthema” maar des te fundamenteeler en belangrijker voor de samenleving, nu en in de toekomst! Het kan en mag niet vervliegen na een weekendje Antwerpen. Neen, het moet een onderdeel blijven van ons gedachtegoed en vooral ons handelen als burger en maatschappij. **Je kunt de biodiversiteit immers maar eenmaal verliezen en bovendien nooit meer terugwinnen!**

De inspanningen van de afdeling dit jaar op het vlak van biodiversiteit mogen, eerlijk gezegd, gerust gezien worden. De inventarisatieronde in mei met honderden geregistreerde soorten in onze afdeling (het biodiversiteitsfotoplaatje van de afdeling), de biodiversiteitszomerwandelingen in Groen Neerland, het Uilenbos te Hove en de Edegemse beek, waren stuk voor stuk attractiepolen waarbij leden en vooral vele nieuwe mensen voor de eerste maal iets opsnoven en kennismaakten met het belang van biodiversiteit in de afdeling. Het “culminatum moment” is echter de opendeur van het Fort. De slogan van de opendeur is zeker niet onterecht: **het Fort een schatkamer van biodiversiteit (midden) in de stad.**

Aan de hand van drie thema's trachten we iedere bezoeker (en hopelijk zijn dat er meer dan duizend!) op een visuele manier wegwijs te maken in wat biodiversiteit is (en het Fort in het bijzonder natuurlijk), wat het betekent voor ons en wat we er zelf aan kunnen doen in onze tuin en omgeving. Er zijn een 20-tal kleinere en grotere activiteiten gepland die de soortenrijkdom, het vleermuizenbestand, ... van het Fort onder de aandacht brengen en ook een vergelijking maken tussen de biodiversiteit van typische natuurlijke milieus van hier (de Eik, schraal grasland,...) en niet streekeigen aanplant (levensboom, ...) en de monocultuur van sommige tuinlandschappen. Vooral het onderdeel van het evenement rond het thema “wat kunnen we er zelf aan doen” lijkt me interessant aangezien dit zowel didactisch als praktisch mooi is uitgewerkt. En er is voor elk wat wils. De verkennende wandeling op Fort 7 laat je zowel het monument als “de schat” zien en is aangepast aan kinderen zowel als aan volwassenen. Er is immers een apart kinderactiviteitencircuit rond biodiversiteit op het Fort voorzien.

Graag dus een oproep om met gans je familie, je vriendenkring, letterlijk met honderden, af te komen naar deze speciale thema-opendeur op Fort 7. Niet uitsluitend voor eigen vermaak maar ook ter ondersteuning van het belang. Het moet een **REUSACHTIG evenement** worden voor een **REUSACHTIG belangrijk thema.**

Beste groet, Hugo

Fort 7 is gelegen in de Legerstraat te Wilrijk en bereik je het vlotst met de fiets (appeltje voor de dorst inbegrepen). De wagen kan je achterlaten op de parking van het crematorium vanwaar het nog een 200 m wandelen is via de Legerstraat. De opendeur is geschikt voor jong en oud, is gratis en ook geschikt voor rolstoelen en buggy's. Op het einde kan je even het thema laten zakken in ons biocafé.

Agenda

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.
De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

= kostendelend vervoer (5 eurocent/km)
wordt op de afspraakplaats georganiseerd

= kindvriendelijke tocht

= inschrijven/aanmelden noodzakelijk

1 = slentertocht
2 = kleine makkelijke afstand
3 = stevige maar niet moeilijke wandeling
4 = stevige en moeilijke wandeling

1 = algemene tocht
2 = natuurthematocht
3 = specialisatie voor iedereen
4 = determinatietocht

Zondag 3 oktober - 8.50 u Fort van Steendorp en Wase cuesta

Op vraag van vele velen gaan we terug de Schelde over naar het Fort van Steendorp, op de rand van de Wase cuesta. Het is een zeer gevarieerd gebied met drie verschillende biotopen: een fort met bos, weiden op de cuestarand en de Roomkouter, een opgespoten gebied met bijzondere plantengroei. Onze gids Dirk weet over de geschiedenis en de geologie van het gebied een heleboel te vertellen. In dit 180 ha groot aaneengesloten stuk natuur groeit een rijke flora (o.m. Wollige munt, Echt duizendguldenkruid, Heen, Daslook, Wilde hyacint, Muskuskruid, Echte zulte, Blaartrekkende boterbloem, Fladderiep). In dit seizoen zullen we nog wel enkele

Ijsvogel - foto: Willy Ceulemans

van deze soorten vinden.

Dirk is ook een goede vogelkenner. O.m. Sperwer, Ijsvogel, Holenduif, Koekoek en Kuifeend worden er frequent waargenomen.

Het wordt een zéér boeiende en leerrijke tocht van 3-4 km.

Afspraak: vertrek met eigen wagens om 8.50 u op de Bist te Wilrijk. Einde ter plaatse om 12.30 u.

Mee te brengen: laarzen, veldgidsen, fototoestel, verrekijker, loep, eventueel regenkleedij.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 (0485/71 73 48 – dit nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Gids: Dirk Meersman

Zondag 10 oktober - 13.30 u Paddenstoelenwandeling De Inslag – Maria-ter-Heide

Het seizoen is aangebroken waarin we de paddenstoelen vooral in de bossen massaal kunnen vinden. Tijdens deze rustige herfstwandeling blijven we hier en daar staan bij deze mooie mysterieuze organismen. Welke soort is het? Is de paddenstoel giftig of eetbaar? Een beetje geschiedenis en verhaaltjes komen er ook aan te pas. We hebben hier al Armbandgordijnzwam, Kostgangerboleet, Witte koraalzwam, Elzenkrulzoom en Spikkelplooiparasol gedetermineerd.

Tussendoor genieten we van de prachtige herfstsefeer.

Het domein De Inslag is 147 ha groot en ligt in het noordelijk deel van de gemeente Brasschaat. Er groeit veel Grove den en Lork. Zwarte specht, Buizerd, Sperwer, Havik en Bosuil werden reeds waargenomen.

Afspraak: we vertrekken om 13.30 u aan de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer) en eindigen om 17 u ter plaatse. Wie rechtstreeks naar daar wil gaan wordt om 14.00 u verwacht in de Kerkedreef, voor de ingang van het domein 'De Mik'.

Mee te brengen: loep, fototoestel, paddenstoelengids, stevig schoeisel.

Leiding en gids: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48 (GSM-nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar).

foto: Guido Van Boeckel

Vrijdag 8 tot maandag 11 oktober Mariene-Geologisch Weekend Cap Gris Nez

Het programma kan je terugvinden in het vorige nummer van rAntGroen.
Er zijn nog enkele plaatsen beschikbaar.
Nog zin om mee te gaan?
Neem dan dringend contact op met Catherine.
Leiding: Catherine Vandercruyssen 03/288 81 07
Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

Zondag 17 oktober - 9.30 u De bomen van de Oude Wereld en een wandeling langs de Congostroom

Voormiddag: de Congostroom; 4700 km bruisende natuur en cultuur.

In het kader van het internationaal jaar van de biodiversiteit stelt het Afrikamuseum een interactieve tentoonstelling over de Congostroom voor. Deze machtige rivier is de echte slagader van Midden-Afrika en herbergt een opmerkelijke biologische, geografische en culturele diversiteit.

De tentoonstelling is opgesteld als een reis op de Congostroom, van bron tot aan monding, dwars doorheen het evenaarswoud.

Namiddag: wandeling in een prachtig wereldbos, het Arboretum van Tervuren.

In dit Geografisch Arboretum zijn de boomgroepen aangeplant

rekening houdend met hun geografische oorsprong en niet per soort zoals in andere arboreta.

Verleden jaar bezochten we de Nieuwe Wereld met zijn reusachtige naaldbomen. Dit jaar blijven we in onze Oude Wereld en zullen we meer loofbomen zien.

Wij zijn in oktober... De "Indian Summer" is begonnen.

Het natte gras is bekleed met esdoornbladeren, de amberbomen verkleed zich in duizend nieuwe kleuren. De eekhoorns bombarderen ons met kastanjes terwijl de laatste vlinders de grote wei opvrolijken... Dit alles onder een vaak diepblauwe hemel. Ja, ja, we zijn wel zeker in België! We zullen trouwens de paadjes verlaten om door de open grasvlakte tussen de groepen bomen te wandelen. Kleine en grote vijvers verbonden met een beekje, omgeven door hoog gras maken van deze plek een prachtig natuurlandschap.

Afspraak: vertrek met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 9.30 u. **Aansluiten voor de namiddag kan mits de leiding te verwittigen.** Einde ter plaatse rond 16.00 u.

Mee te brengen: € 8 (inkom museum), laarzen, picknick voor 's middags (er kan ook een kleine Afrikaanse schotel in het museum worden besteld), veldgidsen, loepje, kijker, fototoestel

Gids: Karin Wauman 0498/51 51 50

Leiding: Catherine Vandercruyssen 03/288 81 07

0486/16 06 14 - cvdex@telenet.be

foto: website Arboretum Tervuren

Agenda

Vrijdag 15 tot zondag 17 oktober
Vogelweekend Cap Gris Nez

Voor deze driedaagse waren eind augustus 20 deelnemers ingeschreven.
Mogelijk is er nog één plaatsje vrij.
Geïnteresseerden bellen best onmiddellijk naar Guido Callaerts op 03/828 11 03
Je kan je desgewenst nog op de reservelijst laten plaatsen
Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09
Leiding: Wim Roelant 0477/34 07 21
Wim Vandeweyer 0485/60 54 97

Zondag 24 oktober - 10.00 u tot 18.00 u
Opendeurdag Fort 7

Een schat aan biodiversiteit in de Stad

De langverwachte opendeurdag vindt vandaag plaats. De deuren worden wijd opengezet voor iedereen: lid of geen lid, natuurkenner of wandelliefhebber, Breng dus maar al je familie, burens en vrienden mee vandaag! In tegenstelling tot de andere Forten van de Brialmontgordel blijft Fort 7 normaal gesloten voor het publiek. Reden hiervoor is het voorkomen van vele en soms kwetsbare dieren- en plantensoorten. In het jaar van de biodiversiteit vormt dit dan ook het uitgelezen thema voor de

opendeur: Fort 7, een schat aan biodiversiteit in de stad. Via een zelfwandeling op het Fort laten we je aan de hand van kleine en originele stands en tentoonstellingen kennis maken met de rijkdom van dit unieke gebied.

Je komt hierbij zowel op het open domein als in de Fort gebouwen zelf. Tot slot kan je terecht in het biocafé voor een "afterbabbel of knabbel" ter ondersteuning van de werking op het Fort. De deuren zijn open van 10.00 u tot 18.00 u en we hopen je allen hier te kunnen ontmoeten.

Contact: Tuur Wuyts 03/449 99 11 -contact.fort7@zuidrand.be
Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Zondag 24 oktober - 7.30 u Trekvogeltellingen op de Hobokense Polder

Bij 'goede trek' blijven we heel de tijd op de Scheldedijk op dezelfde plek staan. Bij 'mindere trek' gaan we al wandelend zoeken naar de trekvogels die even in de Hobokense Polder vertoeven.

Al het vijfde jaar op rij zal Luc Van Schoor in oktober regelmatig 's ochtends op de Scheldedijk te vinden zijn om trekvogels te tellen. De resultaten van die trektellingen zorgen voor heel belangrijke informatie.

Vandaag gaan we eens kijken welke en hoeveel vogels er langs de Schelde naar het zuiden trekken op zoek naar beter weer, maar vooral naar voedsel. Uit ervaring weten we dat bij geschikte weersomstandigheden vele honderden vogels van verschillende pluimage passeren, soms een spectaculaire ervaring.

Om een idee te krijgen, kan je een kijkje gaan nemen op de website www.trektellen.nl (klik op België en zoek bij de locaties Hobokense Polder), waar je de resultaten van de tellingen van Luc en medetellers kan zien

PS: Je kan natuurlijk ook deelnemen aan de andere trektellingen, tot eind oktober, met Luc.

Die gaan in principe telkens door tussen 7.30 u en 12.00 u. Bel de dag tevoren om zeker te zijn of een telling doorgaat.

Afspraak: vertrek om 7.30 u op De Bist te Wilrijk of aansluiten om 7.45 u aan het Station Hoboken (einde Berkenrodelei).

Einde rond 12.00 u ter plaatse.

Mee te brengen: vogelgids, telescoop, verrekijker, bij droog weer volstaan stevige wandelschoenen, warme en winddichte kleding.

Leiding: Wim Vandeweyer 03/321 32 23 - 0485/60 54 97

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Zaterdag 30 oktober - 10.00 u Mariene biologie aan de Oosterschelde

Ook dicht bij huis is er heel wat mariene leven te vinden, we hoeven er niet altijd voor naar Frankrijk. De Oosterschelde op amper 3 kwartier van Antwerpen is naast een vogelparadijs, in onze contreien nog één van de best bewaard gebleven mariene reservaten. Het zoute water van deze baai is van erg hoge kwaliteit door het ontbreken van de aanvoer van verontreinigd zoet water via rivieren of Westerscheldewater via de Noordzee. Vandaar dat we precies deze plek hebben uitgekozen om het voor ons zichtbare gedeelte van het mariene leven te bekijken. We trekken naar Sas Van Goes (ten noorden van Goes) waar we met het getijde mee wandelen tot we laagwater hebben bereikt. Van alle planten (wieren), dieren en schelpen die we vinden,

trachten we de voor dit milieu zo typische ecologie even toe te lichten. Geen enkel milieu is zo soortenrijk als het mariene milieu, het blijft echter voor vele Natuurpunters nog een grote onbekende. Dodemansduim, Strandvlo, Harige vliescelpoliep, Kammetjeswier en vele, vele anderen zijn maar enkele van de soorten die we waarschijnlijk vandaag zullen vinden. Zeker dus de moeite om mee te gaan.

Aangezien we met het getijde meelopen zijn we strikt aan het uur ervan geboden. Dit verklaart waarom we nogal vroeg vertrekken: vandaag is het laagwater om 13.46 u.

Afspraak: we vertrekken op de Bist in Wilrijk (voor het Districtshuis) om 10.00 u stipt, om een uurtje later aan het Sas Van Goes te zijn. De excursie eindigt ter plaatse om 15.30 u.

Mee te brengen: we picknicken ter plaatse voor we aan de tocht beginnen. Picknick breng je dus best mee. In geval van slecht weer kunnen we ter plaatse onze boterhammen wel binnen opeten. Het hoeft geen betoog dat ook laarzen en warme kledij een absolute "must" zijn op deze fijne tocht.

Tot slot nog dit: deze tocht is erg kindvriendelijk!

Leiding: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Agenda

Zondag 7 november - 8.30 u
Vogeltrek in de Kempen

Vogeltrek, ik ken maar weinig vogelliefhebbers die er niet door geboeid worden. Daarom is het misschien wel één van de meest bestudeerde natuurfenomenen. Ook over ons land trekken elk najaar duizenden vogels naar zuidelijkere oorden. Daarbij is het voornamelijk de oostelijke kant waar heel wat vogelvolk passeert. Zeker de grotere soorten als Ooievaars, Kraanvogels en roofvogels hebben hier het voordeel van de stijgende warme lucht boven de Kempense zandgronden. Van deze opwaartse luchtverplaatsing maken ze handig gebruik om zonder al te veel moeite of energieverpilling hoogte te winnen en daarna al glijdend hun weg te vervolgen. Als de wind vandaag meezit, maken we kans op mooie aantallen. Ook trekkende zangvogels van allerlei pluimage (Vinken, Piepers, Leeuweriken,...) hopen we vandaag van op een geschikt uitkijkpunt in de stille Kempen in het vizier te krijgen. Zijn de weergoden ons niet goed gezind, dan maken we alsnog een wandeling in een mooi bos- of heidegebied.

Kraanvogels © Rudy Vansevenant

Afspraak: vertek met eigen wagens om 8.30 u aan de Bist Wilrijk. Einde om 17.00 u ter plaatse.

Mee te brengen: picknick, drank, laarzen, vogelgids, telescoop, verrekijker, loep, water- en winddichte kledij.

Leiding: Henri Moeskops 0477/ 85 20 96 of

Tuur Wuyts 03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Gids: Wim Roelant 0477/ 34 07 21 - roelantwim@gmail.com

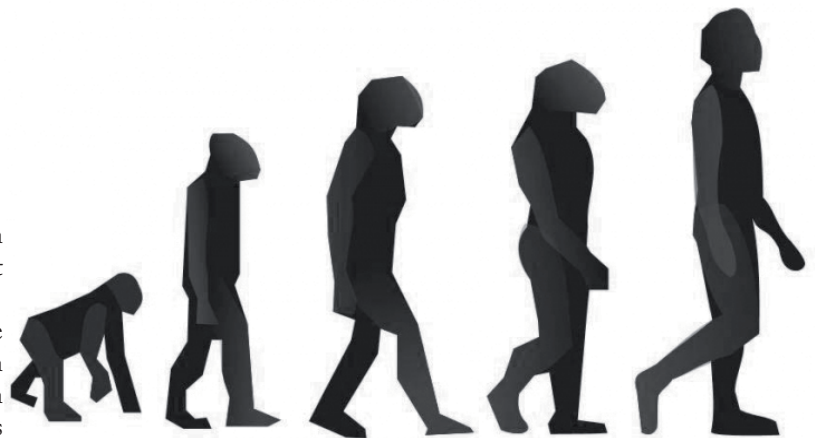
Zondag 14 november - 9.00 u
Bezoek aan de thematentoonstelling:
EVOLUTIE

In het jaar van de biodiversiteit mogen we wel even terugblikken op wat de diverse vormen van leven en hun evenwichten heeft doen ontstaan. Juist, de evolutie!

Darwin kennen we allemaal nog wel en zijn evolutietheorie mogelijks ook nog. Maar hoe zijn de belangrijkste levensvormen zoals de vissen, de amfibieën, vogels en zoogdieren ontstaan en waarom zijn er zowel vliegende insecten als vogels als zoogdieren? Vandaag proberen we op een aantal van die vragen een antwoord te geven door een bezoek aan de "Galerij van de Evolutie", de nieuwe tentoonstellingszaal van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, kortweg het KBIN. De evolutie en evolutieleer zijn een bijna onuitputtelijke bron om meer te weten te komen over de geschiedenis van het vroegere, huidige en toekomstige leven en over de evolutie en de veranderingen die levende organismen in de loop van de tijd ondergingen. Tijdens een bezoek van ongeveer 2,5 uur probeer ik je vandaag een wandeling door zo'n goede 3 miljard jaren aan te bieden. Dit wordt vast en zeker boeiend, daar kan je van op aan.

Afspraak: we komen bijeen aan de Bist om 9.00 u en rijden met zo weinig mogelijk wagens naar Brussel naar het Museum in de Vautierstraat. Wil je tegen 10.00 u rechtstreeks naar daar

komen, dat kan, maar graag dan een seintje. De toegang kost € 6 per persoon maar dan moeten we wel met 15 personen zijn. Wil je nadien op eigen kracht ook de speciale tentoonstelling walvissen en dolfinen bezoeken dan kost dit € 3 extra.

Rond 14.00 u -14.30 u zijn we terug aan de Bist.

Mee te brengen: breng gerust je picknick mee (geen drank aub).

We verorberen die in de cafetaria van het museum.

Leiding en gids: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Wij steken rond deze tijd de verwarming aan en halen winterjassen en mutsen boven, maar ook de natuur bereidt zich voor op de komende winter. Planten en dieren doen dit elk op hun eigen manier. Sommigen bespreken alvast hun plaatsje voor volgend jaar. Anderen leggen dapper een wintervoorraad aan. Je hebt er die heel ver op reis gaan en anderen die liever hier een lange winterslaap houden. En dan heb je nog diegenen die er zelf niet meer zullen zijn, maar die al voor nakomelingen gezorgd hebben. Welke plant of dier dit nu allemaal doet, en op welke manier, dat gaan we uitzoeken op fort 7.

Zondag 21 november - 13.30 u Winter op fort 7 - familiewandeling

Afspraak: we komen om 13.30u samen aan de ingang van fort 7, Legerstraat 40 Wilrijk en eindigen omstreeks 16.00 u.

Meebrengen: warme kleding en stevige schoenen, zaklamp en fototoestel

Gids: Nancy Geldhof 0485/ 84 38 26

Donderdag 25 november - 20.00 u Infoavond Biodiversiteit

Countdown 2010 was de deadline van de grootse internationale biodiversiteitscampagne.

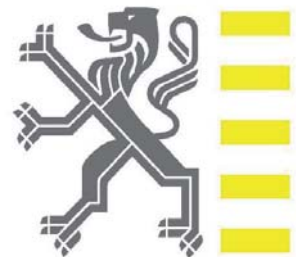
Helaas, de beoogde resultaten werden niet behaald. Hoog tijd om nog eens stil te staan bij biodiversiteit. Een term waar iedereen de mond van vol heeft. Maar wat betekent het eigenlijk? Waarom is biodiversiteit en het behoud ervan belangrijk? Wat kunnen lokale verenigingen, overheden en burgers doen om soortenrijkdom in eigen regio te behouden?

Een antwoord op deze en andere vragen zul je krijgen tijdens onze infoavond "Biodiversiteit".

Afspraak: donderdag 25 november om 20.00 u in zaal Visit, Heistraat 34a, Wilrijk (nabij de Bist).

Spreker is Jos Gijssels, hoofd van Natuurpunt Educatie vzw.

Prijs: € 2,5 (biobrankje ingebrepen).

Zaterdag 28 november Behaag ... natuurlijk

Vandaag verdelen we de behaagpakketten via de gemeentelijke verdeelcentra (zie tekst over behaagactie elders in dit nummer).

Natuurlijk zijn helpende handen steeds welkom.

Heb je een tweetal uurtjes vrij om ofwel de pakketten samen te stellen of te verdelen laat het dan gerust weten via een telefoonje of mail aan Hugo Waeterschoot

0477/33 23 30 - hugo.waeterschoot@scarlet.be

Agenda

Zondag 5 december - 7.45 u Ganzenuitstap naar Damme en de Oostkustpolders

Sinds we deze tocht op ons programma gezet hebben, vele jaren geleden, zijn de ganzenaantallen er, tot voor kort, steeds toegenomen, met maxima van rond de 40.000 Kleine Riet- en nog eens evenveel Kolganzen. De laatste jaren echter is een dalende trend ingezet, maar geen nood, er komen er nog steeds vele duizenden in deze streek overwinteren. Hoe die evolutie juist verlopen is en vooral waarom, dat zal Eckhart Kuijken ons haarfijn en met veel enthousiasme weten te vertellen. Het is met trots en met veel vreugde dat we hier mogen aankondigen dat Eckhart en zijn echtgenote Christine in de voormiddag nogmaals onze gids zullen zijn. Beter kan niet, met Eckhart hebben we de pionier van de ganzenstudie en -bescherming in Vlaanderen in ons midden. Een buitenkans dus voor elke ganzenliefhebber. Zij zullen ons gidsen door de polders van Damme en de Oostkust, vooral op zoek naar de Kleine Rietganzen, een soort die we zelden op onze Zeelandtochten te zien krijgen.

Zaterdag 11 december - 20.00 u In de voetsporen van Adrien de Gerlache en de Belgica door Daniël Frickel

Een fotografisch reisverslag over een tocht van Dixie Dancercoer, samen met familieleden van de Gerlache en Jozef Verlinden, biograaf van Adrien de Gerlache.

Antarctica, het koudste, winderigste, droogste en hoogst gelegen continent ter wereld dat voor 99,6 % bedekt is met ijs.

Op deze avond kan er ook informatie ingekeken worden: kaarten, boeken, reisverslagen en documentatie over Antarctica.

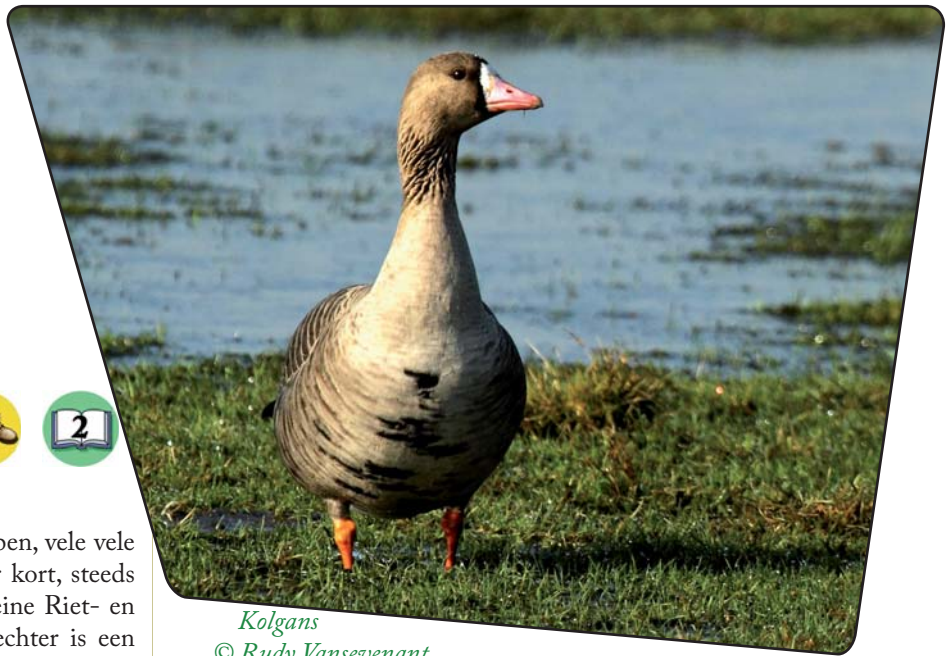
- Inleiding: relatie Antarctica – België (power Point presentatie)
- Fotoreportage over de reis

Zondag 19 december - 9.00 u Wintervogeltocht LO en Saeftinghe

Nu de (licht)dagen wat korter zijn zoeken we het wat dichterbij huis.

Op weg naar Saeftinghe bezoeken we enkele oude en nieuwe natuurgebieden op de linker Scheldeoever. We maken een gevarieerde tocht langs de vogelrijke plekken, te kiezen uit: Blokkersdijk, Groot Rietveld, Verrebroekse plassen, Drijdijck en Doelpolder Noord.

Kolganzen
© Rudy Vansevenant

Ons lunchpakket gebruiken we in het bezoekerscentrum van de Uitkerkse Polder, waar we de voormiddag afsluiten.

In de namiddag bezoeken we de achterhaven van Zeebrugge, waar nog tal van vogelwaarnemingen te doen zijn: ganzen, verschillende eendensorten, steltlopers en roofvogels, met als topper vaak de Slechtvalk. Mis deze boeiende uitstap niet!

Afspraak: vertrek om 7.45 u op de Bist te Wilrijk met eigen wagens. Einde om 17.00 u ter plaatse.

Mee te brengen: Picknick, drank, laarzen, vogelgids, telescoop, verrekijker, loep.

Leiding: Walter Van Spaendonk 0479/98 57 77

Gids: Namiddag: Rudy Vansevenant 0475/49 03 68

Externe gids: Eckhart Kuijken en Christine Verscheure

Afspraak: deze avond gaat door in kasteel Steytelinck (1e verd.), St. Bavostraat (naast de kerk). Aanvang om 20.00 u.

Er wordt een kleine kostendelende vergoeding gevraagd aan de ingang.

Leiding: Tuur Wuyts - 03/ 449 99 11

Er is daar altijd wat te zien en verrassingen zijn nooit uitgesloten. De nadruk ligt op eenden en ganzen maar wellicht zijn er ook enkele roofvogels en zangertjes aanwezig.

Na de middagpauze in een gezellig cafeetje waar een soepje of andere warme drank op de liefhebbers wacht trekken we de grens over door de Zeeuwse polders naar het Verdrongen land van Saeftinghe.

In deze stilaan (?) winterse tijden vinden we daar een hele schare van watervogels. Voor heel wat ganzen, eenden en steltlopers biedt deze uniek brakwaterschor een uitverkoren pleisterplaats om aan hun kostje te komen en te overnachten.

Voor Bruine kiekendief is Saeftinghe zelfs de belangrijkste

Torenvalk
© Rudy Vansevenant

slaapplaats van Nederland. Ook Buizerd en Torenvalk zijn hier alom present, en voorts is het uitkijken naar Blauwe kiekendief, Slechtvalk of een andere roofvogel...

Of we ook voor zonsopgang een stapje in het gebied maken zal afhangen van het weer en het getij. We kijken alleszins uit naar vluchten ganzen en mogelijk ook wulpen die telkens weer vanuit de polders naar hun slaappleatsen trekken.

Kom mee genieten van zulke sfeerbeelden, samen maken we er een leuke en boeiende dag van.

Afspraak: vertrek met eigen wagens om 9.00 u op de Bist in Wilrijk. Het einde is voorzien rond 17.30 u ter plaatse

Mee te brengen: picknick, warme kleding, stevige wandelschoenen en laarzen, vogelgids, verrekijker, telescoop en € 1

voorbereidingskosten.

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Leiding: Wim Roelant 0477/34 07 21

Dinsdag 21 december - 19.00 u Winterzonnewende op Fort 7

Op 21 december lengen de dagen weer. We gaan langzaam maar zeker naar het licht toe. Vandaag vieren we dat. Eerst maken we een wandeling in het natuurreservaat Fort 7, waarna de jenever en zo klaar staan. Met hapjes bij een knetterend openluchtvuurtje zullen we ons verwarmen.

Daarna staat konijn met pruimen op het menu. Voor wie graag vegetarisch eet is er een groentepotje.

Overnachten onder de blote hemel kan, maar we zullen moeten afwachten of het weer het toelaat. Indien wel, dan ontbijten we woensdagmorgen met spek en eieren.

Diegenen die er vorige keer/keren bij waren kunnen getuigen dat dit een zeer leuke activiteit is.

Inschrijven voor 18 december is noodzakelijk, bij Charlotte of Lucy. Vermeld of je konijn of vegetarisch eet.

Afspraak: de wandeling vertrekt om 19.00 u aan de 'Ijsvogel' op Fort 7.

Mee te brengen: eventueel een zaklamp, voor de slapers warme slaapzak en grondzeil.

Kosten: (ter plaatse aan de leiding te betalen) € 8, voor wie blijft slapen € 10.

Leiding: Charlotte Daems 03/828 03 75

Lucy de Nave 03/237 99 52

Zondag 9 januari - 8.30 u Vogelexcursie Tholen.....of Jenevertocht

Na de gedwongen afgelasting van de vorige editie zetten we 2011 opnieuw in met een vogelrijke tocht naar het mooie Tholen. Hopelijk zijn de wegen deze keer sneeuw- en ijsvrij zodat we onder normale omstandigheden kunnen vertrekken.

Zoals gebruikelijk toasten we nu ook weer op een nieuw en boeiend natuur(punt)jaar.

Traditiegetrouw bezoeken we op deze speurtocht natuurgebieden als Oesterdam, Schakerloo-, Scherpenisse- en van Haftenpolder, maar mogelijk ook Rammegors en andere gebieden die kunnen wisselen naargelang

voorbereiding en weersomstandigheden.

Liggen de meeste plassen onder een ijslaag zoals twee jaar geleden of genieten we eerder van een zacht winterweertje? Bij een ouderwetse vriesdag mogen

we zeker weer heel wat wintergasten verwachten: ganzen, eenden, wat steltlopers en roofvogels en als de traditie zich voorzet mogelijk ook wat Sneeuwgorssjes op de Oesterdam.

's Middags zorgen we voor een gezellig cafeetje waar we naast een drankje ook een kom warme soep kunnen krijgen.

Luc en Rudy verwelkomen je graag op deze gezellige uitstap met een natje en een droogje. Zorg dat je erbij bent!

Afspraak: om 8.30 u op de Bist te Wilrijk; einde ter plaatse rond 17.00 u.

Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen.

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Leiding: Rudy Vansevenant

0475/49 03 68

Rotganzen
© Rudy Vansevenant

Zaterdag 15 januari - 20.00 u Reisverslag: Ecuador (het nevelwoud) en de Galápagos archipel

Deze avond vliegen we samen naar Zuid-Amerika. Na een kort bezoek aan Quito en het indianenstadje Otavalo gaan we voor enkele dagen het Mindo nevelwoud bezoeken, slechts een 100-tal kilometer ten noorden van de hoofdstad. Met twee gidsen, topornithologen, gaan we er op zoek naar de vele vogelsoorten die daar - niet altijd even makkelijk in het dichte woud - te spotten zijn: 26 soorten kolibries mochten we waarnemen, waarvan er enkele soorten op de foto wilden en verder een aantal mooie kleurrijke vogelsoorten met namen die als Rode Rotshaan, Toekanbaardvogel, Roodstuitarassari, Mierpitta, etc. De namen van de kolibrietjes klinken nog exotischer: Vlagstaartpluimbroekje, Andesamazilia, Paarskeelboself en Groenkruinbriljantkolibrie, om er maar enkele te noemen die voor onze lens opgedoken zijn. Vanzelfsprekend hebben we ook oog voor de uitbundige flora en ook een aantal mooie vlinders passeren de revue.

Vanuit Quito vliegen we daarna naar de Galápagoseilanden, waar een zo goed als spiksplinternieuwe Catamaran onze thuisbasis zal vormen voor een 8-daags bezoek aan deze eilandengroep. We hebben oog voor de bijzondere ontstaansgeschiedenis van deze archipel, gelegen in de Stille Oceaan, zo'n 1000 km. van het vasteland van Ecuador. Deze afzondering heeft net geleid tot de heel bijzondere fauna en flora die er te vinden is. Darwin vond er de inspiratie en de bewijzen voor zijn evolutietheorie.

We starten er trouwens met een bezoek aan het Darwin research centrum en zullen verder iedere dag een ander eiland bezoeken. Elk van de eilanden heeft een eigen karakter en herbergt meerdere endemische planten- of diersoorten ("endemisch": soorten die enkel op dat ene eiland te vinden zijn). Wij zien er de spectaculaire balts van de Blauwvoetgerten (*foto*) en van de mooie Galápagos Albatros, het kunst- en vliegwerk van de twee soorten Fregatvogels, de Keerkringvogels, de Bruine pelikanen en doen er prachtige waarnemingen van tal van andere bijzondere vogelsoorten die zich allen zonder veel moeite voor een foto laten strikken.

Spectaculair natuurlijk zijn de reuzenland- en zeeschildpadden, de land- en zeeleguanen en de Galápagos lavahagedissen, die vaak wat verschillend zijn van eiland tot eiland en als andere soort- of ondersoort geïdentificeerd worden. Niet te vergeten zijn de Galápagos Zeeleeuwen, schitterende dieren die totaal niet mensenschuw zijn en die (onvergetelijk!) ook tijdens het snorkelen langs ons heen zwemmen en zelfs letterlijk contact zoeken. Ook enkele onder water opgenomen beelden van de vele mooie vissen komen aan bod.

© Rudy Vansevenant

Genoeg stof dus om een avondje heerlijk weg te dromen in deze paradijselijke wereld. Toch blijven we tot slot even staan bij de vraag wat dit paradijs in de toekomst te wachten staat ...

Afspraak: om 20.00 u in zaal Steytelinck, St. Bavostraat, Wilrijk.

Leiding: Hugo Waeterschoot 0477/ 33 23 30

Voordrachtgever: Rudy Vansevenant 0475/49 03 68

Slechtvalk © Rudy Vansevenant

Traditiegetrouw doen we tijdens de wintermaanden meestal wel eens een voormiddagje een waterrijk gebied aan. Het Noordelijk Eiland van Wintam is één van de beste vogelgebieden in onze contreien en daarom brengen we het vandaag een bezoek. Tal

Een winter zonder Zeelandtocht is voor vogelkijkers moeilijk denkbaar. Dus trekken we er vandaag weer naar toe.

Zeeland, dat is de uitgestrekte delta van Zeeuws Vlaanderen in het zuiden, tot Schouwen-Duiveland in het noorden. Wie Zeeland zegt, denkt vooral aan watergebieden, polders, dijken, inlagen, stranden, verre einders en natuurlijk ook aan vogels.

Weinig gebieden in West Europa bezitten zo'n vogelrijkdom als Zeeland. Ze zijn overal present op en langs het water, in schorren, weidegebieden, duinen en bossen. Soms met honderden bijeen op hoogwatervluchtplaatsen of foeragerend in de polders, soms maar enkele, verspreid in het landschap.

We gaan op zoek naar groepen ganzen, eenden, duikers, overwinterende roofvogels, allerlei steltlopers en tussendoor nog wat pleisterende zangvogels.

Het is eind januari ook uitkijken naar de eerste Grutto's die terugkeerden.

We wisselen busritten af met korte wandelingen van max. enkele km. Onderweg bezoeken we allicht een aantal klassieke plaatsen maar trachten ook iets verrassend nieuws voor u te ontdekken.

Waar precies hangt in grote mate af van de voorbereiding en nuttige tips die Luc en Walter links en rechts opvangen. 's Middags eten we onze boterhammen op in een cafeetje waar we ons kunnen opwarmen aan een lekkere tas soep. We duimen voor een droog winters weertje zodat we ten volle kunnen profiteren van de vogels en de weidse landschappen. Reken erop dat het weer echt de moeite zal zijn met een resem vogels die je niet elke dag voorgeschoteld krijgt. Leg alvast verrekijker en telescoop klaar want ze zullen gegarandeerd van pas komen.

Zondag 23 januari - 8.30 u Wintervogels kijken op Noordelijk Eiland Wintam

van vogels vinden op het Noordelijk Eiland nog een rust- en foerageerplaats, iets wat ze gedurende het winterse jaargetij uiteraard kunnen gebruiken. Van op de dijk rondom het gebied krijgen we vast en zeker weer wat moois in de kijker. Alle eenden zijn nu immers in hun prachtkleed en misschien draagt ook een enkele Fuut al terug een kraag op de wangen. Mogelijk zijn ook de Slechtvalk, Bruine kiekendief of andere stootvogels aanwezig. Als het weer wat meezit wordt dit ongetwijfeld een boeiende voormiddag!

Afspraak: vertrek om 8.30 u op de Bist te wilrijk. Einde om 12.30 u ter plaatse.

Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Gids: Wim Roelant 0477 34 07 21 - roelantswim@gmail.com

Zondag 30 januari - 8.00 u Bustocht naar Zeeland

Wie mee wil stort voor 20 januari € 16 (volwassene) of € 14 (student) op onze rekening. Kinderen tot 12 jaar gaan gratis mee.

Afspraak: We vertrekken aan de Bist om 8.00 u en zijn daar terug rond 19.00 u.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme regenrijke kledij en schoeisel, picknick, fototoestel.

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Leiding: Walter Van Spaendonk 03/480 54 24 - 0479/98 57 77

Grutto © Rudy Vansevenant

Cursussen

Cursus Meeuwen, Stern en andere zeevogels

We kennen allen een Kokmeeuw en een Zilvermeeuw, maar hoe herken je een onvolwassen exemplaar? En hoe ziet een Drieteenmeeuw eruit? Wat is het verschil tussen een meeuw en een stormvogel? Hoeveel soorten stern kunnen we bij ons ontmoeten? Zijn de jagers echte "jagers"? En waarom duikt een Jan-van-gent van zo hoog in het water?

Dit en nog veel meer zul je leren tijdens onze cursus Meeuwen, Stern en andere zeevogels. De cursus omvat drie theorieavonden.

Om praktijkervaringen op te doen, nodigen wij jullie uit op onze vele uitstappen naar Zeeland of naar de kust.

Wanneer: 16-23-30 november van 19.30 u tot 22.30 u.

Waar: lokaal De IJsvogel, Fort 7, Legerstraat 40, Wilrijk

Lesgever: Koen Leysen, educatieve medewerker van Natuurpunt Educatie vzw

Prijs: € 15 voor de Natuurpuntleden, € 20 voor niet leden.

Informatie:

Catherine Vandercruyssen, tel. 03/288 81 07, cvdx@telenet.be.

Inschrijving door storting van € 15/20 op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen met als mededeling "meeuwen en stern" of + uw naam en telefoonnummer/e-mail.

Noordse stern © Rudy Vansevenant

verrekijkers
telescopen
microscopen
accessoires

www.sightsofnature.com

Peter De Coninckx 108, 8200 St.-Andries Brugge, 030/31 80 01

Biodiversiteit in je eigen tuin, plant een streekeigen haag!!!

Voor de zeventiende keer (jawel !!!) pakt Natuurpunt opnieuw groots uit met de Behaag..Natuurlijk-actie. Zoals steeds werken vele Natuurpuntafdelingen samen om het aanplanten van streekeigen hagen en plantgoed te bevorderen. Deze actie wordt opgezet of ondersteund door de gemeentelijke milieu-en adviesraden, waardoor we als vereniging meer dan 20 gemeenten bereiken. Sinds deze actie van start ging hebben we dus al heel wat streekeigen groen geplant en komen er jaarlijks en nog vele kilometers streekeigen haag bij. De hieronder verstrekte toelichting en nog veel meer kan je terugvinden op de speciale natuurpuntwebsite rond de behaagactie: www.natuurpunt.be/behag. Onze speciale dank gaat uit naar Luc en Ria Smets van Natuurpunt Aartselaar die al jarenlang de bezielers en organisatoren zijn van deze actie in de regio Zuid Antwerpen en aan Guido Callaerts die de plaatselijke coördinatie voor de afdeling verzekert.

Waarom streekeigen groen ?

Hagen, houtkanten en bomenrijen zijn in ons cultuurlandschap vaak de enige verbindingen tussen de overgebleven natuurrestanten. Ze overbruggen bebouwde zones (privétuinen) en landbouwgebieden en vormen groene linten ter vervanging van verdwenen struwelen en houtkanten. Tevens vormen ze kleine eilandjes van natuur in tuinen, waar insecten zoals vlinders en kevers, egels en vele lokale vogelsoorten een veilig plekje vinden. Bovendien kan iedereen zijn steentje (plantje) bijdragen en letterlijk betonnen muurtjes bedekken met groene streekeigen plantgoed. Bovendien zijn sommige heggensoorten cruciaal voor de voortplanting van bepaalde diersoorten, denk maar aan de Haagbeuk en de Meikever, de Knotwilg en het Steenuiltje, enz... .

De actie promoot bovendien enkel streekeigen planten en bomen en poogt hierbij waar mogelijk ook autochtoon of oorspronkelijk inheems materiaal te gebruiken. De voordelen van streekeigen groen ten opzichte van uitheems groen zijn erg talrijk. Streekeigen bomen en struiken groeien sneller, zijn beter bestand tegen de grillen van ons klimaat en allerlei ziekten, ... Ze hebben natuurlijke evenwichten opgebouwd met vijanden (schimmels, insecten, ...). Kortom, de ideale biodiversiteitsaanvulling voor je tuin of terras.

Zoals ieder jaar bieden wij iedereen de mogelijkheid om **vanaf september tot 29 oktober 2010** tegen sterk verlaagde prijzen **streekeigen haagplanten, klimplanten en bomen** aan te kopen via je gemeente of via de afdeling. In Hove en Edegem worden ook nestkastjes en insectenkastjes aangeboden.

Welke planten worden aangeboden ?

Er worden dit jaar 11 haagplant pakketten, 3 klimplanten en 3 boomsoorten aangeboden. De beukenhaag werd niet terug opgenomen, omdat ze niet echt autochtoon is. Bovendien vormt de Haagbeuk een volwaardig alternatief. Nieuw zijn de Taxushaag (naaldboom) en het Sneukelbosje met planten om van te smullen ! Het plantgoed is gemiddeld tussen 80 en 100 cm hoog. De prijzen van de pakketten liggen door de massale gezamenlijke aankoop veel lager dan de marktprijs, en het is bovendien zeer degelijk plantmateriaal, zoals vorige jaren.

Pakket 1: Houtkant

Beschik je over voldoende ruimte (ongeveer 20 m lang en 2 a 3 m breed), dan kan je je aan een prachtige houtkant wagen. Het onderhoud is beperkt: tot één kapbeurt om de 5 à 10 jaar.

Soorten: *Zomereik, Es, Winterlinde, Zoete kers, Vogelkers, Lijsterbes.*

12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m. **Prijs: € 5.**

Pakket 2: Houtkant voor natte en moeilijke gronden

Een houtkant als pakket 1, maar met soorten die beter bestand zijn tegen een vochtige bodem.

Soorten: *Zwarte els, Grauwe wilg, Schietwilg, Boswilg, Gelderse roos en Es.*

12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m. **Prijs: € 5.**

Pakket 3: Geschoren (doornloze) haag

Een echte haag in de letterlijke zin van het woord, maar wel veel gevarieerder dan de klassieke monotone ligusterhaag. Deze haag wordt meestal twee maal per jaar gesnoeid: voor en na de zomer. Daardoor kan men de haag de gewenste vorm geven, zodat deze weinig ruimte inneemt. Bloemen en bessen krijgen echter geen kans uit te groeien.

Soorten: *Wilde liguster, Veldesdoorn, Rode Kornoelje, Haagbeuk en Gelderse roos.*

25 planten: 5 soorten, 5 planten per soort. Goed voor 8 m. **Prijs: € 10.**

Pakket 4: Doornhaag

Ondoordringbare en bijzonder mooie haag, ideaal voor afscherming. Minimale snoei voor bloem en vruchtvorming.

Soorten: *Sleedoorn, Eénstijlige meidoorn, Eglantier, Hondсроos.*

4 soorten, 6 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m. **Prijs: € 10.**

Pakket 5: Bloesem- en bessenhaag

Een pakket met bloeiende en mooie bessendragende struiken. Door minimale snoei in het najaar om de 2 jaar bloeien de struiken uitbundig en dragen ze vruchten in de herfst, wat heel wat vogels aantrekt. Door de variatie in soorten is bloei verzekerd tot in de

Behaag ... natuurlijk

zomer. De haag kan naargelang het snoeiritme 1 à 2 m breed worden.

Soorten: *Sleedoorn*, *Eénstijlige meidoorn*, *Gelderse roos*, *Rode kornoelje*, *Sporkehout* en *Wilde kardinaalsmuts*.

6 soorten, 4 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m. **Prijs: € 10.**

Pakket 6: Veldesdoornhaag

De Veldesdoorn of Spaanse aak is geschikt als geschoren tuinafstering. Hij heeft helemaal geen doornen of stekels maar een mooi fijn blad met opvallende herfstkleur. Deze plant vraagt vrij humusrijke grond.

Soort: *Veldesdoorn*.

25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: € 12.**

Pakket 7: Haagbeukenhaag

Bekende boerenerfhaag, wordt meestal op 1,5 m geschoren, voor en na de zomer. Niet te verwarren met een haag van (rode) beuk.

Soort: *Haagbeuk*.

25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: € 15.**

Pakket 8: Meidoornhaag

Haag bestaande uit één plantensoort, geschikt als geschoren tuinafstering. Deze sterk doornige plant komt ook tot bloei, indien hij kortgeschoren gehouden wordt. De witte bloemen worden als nectarproducenten bezocht door veel insectensoorten. De rode bessen worden gegeten door allerlei vogelsoorten.

Soort: *Eénstijlige meidoorn*.

25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: € 12.**

Pakket 9: Sneukelbosje *Nieuw*

Een bosje of een haag om van te smullen. Denk maar aan vlierbloesempannenkoeken, sleedoornjenever, kornoeljesiroop, hazelnotenchoco en rozenbottelthee.

Soorten: *Eglantier*, *Gele kornoelje*, *Vlier*, *Hazelaar*, *Sleedoorn*.

10 planten: 5 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 3 a 4 m. **Prijs: € 6.**

Pakket 10: Vogelbosje

Echt een minipakket aan een miniprijsje bedoeld voor wie geen haag wenst te planten, maar een hoekje vrij heeft voor een klein bosje, een ideale nestplaatsje voor vogels.

Soorten: *Sleedoorn*, *Eénstijlige meidoorn*, *Gelderse roos*, *Rode kornoelje* en *Sporkehout*.

5 soorten, 1 plant per soort, totaal 5 planten. **Prijs: € 3.**

Pakket 11: Taxushaag *Nieuw*

Haag bestaande uit één plantensoort, geschikt als geschoren lage tuinafstering. Taxus is een inheemse naaldboom en groeit goed op zonnige tot beschaduwde plaatsen. De plantjes zijn wel maar 40 tot 60 cm hoog. Het is een zeer traag groeiende boom. **De plant is giftig.** De taxus is onze enige streekeigen haagsoort die 's winters altijd groen blijft.

Soort: *Taxus*.

10 planten. Goed voor 2,5 m. **Prijs: € 15.**

Klimplanten

Dit jaar worden ook 3 klimplanten aangeboden:

- *Bosrank (Clematis vitalba)* Prijs: € 3,50.
- *Wilde kamperfoelie (Lonicera periclymenum)* Prijs: € 3.
- *Hoop (Humulus lupulus)* Prijs: € 3.

Klimplanten zijn in. Ze groeien en bloeien tegen muren, schuttingen en hekwerken. Klimplanten hebben weinig grondoppervlak nodig en zijn uitermate geschikt als «tegeltuintje» op het voetpad. Klimplanten «wortelen» niet in de muur tenzij hij erg verweerd is. In de gemeenten van onze afdeling kan men gelukkig tegeltuintjes maken, maar u moet het wel eerst melden aan de gemeentelijke diensten die nagaan of er geen hinder is.

Bomen

Winterlinde

De Winterlinde (of kleinbladige linde) is inheems in Europa. De glanzend, donkergroene bladeren zijn fijn getand en hebben een zeegroene onderkant. De kleine, welriekende, geelwitte tweeslachtige bloemen met een sterke zoete geur verschijnen in juli en trekken bijen en hommels aan. De winterlinde is zowel voor de honing als voor de bloesemthee heel bekend. De aangeboden bomen hebben een stamomtrek van 10 à 12 cm op 1 m hoogte. De hoogte is ongeveer 2,5 tot 3 m. Er wordt een steunpaal van 2.5 m meegeleverd. **Prijs: € 30.**

Mispel

De Mispel wordt nog maar zelden geplant. Jammer, want de boom krijgt in mei-juni grote witte bloemen die een zoete geur hebben en geeft na 3-4 jaar in oktober lekkere vruchten, die best enkele lichte (nacht)vorsten verdragen om zacht te worden. De zelfbevruchtende Mispel vraagt een niet te natte, licht kalkrijke, zonnige grond. Een mispel moet je zo min mogelijk snoeien en wordt niet te groot (enkele meters). Een mispel is sappig met een zoetzure smaak en er kan heerlijke jam of gelei van worden gemaakt. De aangeboden mispelboom heeft een stamomtrek van 10 à 12 cm op 1 m hoogte met blote (natte) wortel. Er wordt een steunpaal van 2.5 m meegeleverd. **Prijs: € 38.**

Knotwilg

De knotwilg is ideaal als je tuin wat vochtig is. Hij kan echt voor een uitdrogend effect zorgen. Bovendien kan u hem zo klein of zo groot laten worden als u dat wenst. Een mooie knotwilg bekomt u door het aanplanten van een knotwilgpoot: een tak afgehakt van een andere knotwilg, ongeveer 2,5 m lang en 4 tot 6 cm doorsnede. Als deze poot een 60 cm diep wordt geplant zal hij uitgroeien tot een volwaardige (knot)wilg. **Prijs: € 2.**

Hoe bestellen ?

In het **informatieblad, op de website van uw gemeente of bij de betreffende dienst** vindt u een **bestelformulier**. Hierop duidt u aan welk(e) pakket(ten) u wenst. Dit formulier dient uiterlijk **27 oktober** ter plaatse ingeleverd te worden. Let op: wijze van bestelling en betaling zijn niet bij alle gemeenten exact hetzelfde, zie hieronder). Op de website van de behaagactie kan je hierover meer info vinden: www.natuurpunt.be/behaag

Je kan echter **ook bestellen via de afdeling** waarbij je dan je plantgoed dient af te halen in Wilrijk, Edegem of Hove. Dit kan door onderstaand formulier in te vullen en ondertekend te bezorgen aan **Guido Callaerts, Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk**. Je kan het formulier ook downloaden van de website www.zuidrand.be en versturen aan callaertsguido@base.be Gelijktijdig graag het verschuldigde bedrag storten op rekening **979-9767547-40** van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen met vermelding van "Behaag Zuidrand Antwerpen", naam, en telefoonnummer.

Wanneer afhalen ?

De planten worden **bedeeld op zaterdag 27 november** via de verschillende afhaaladressen in onze afdeling (zie hieronder). Bij het afhalen van je pakket(en) ontvang je tevens een beschrijving van je plantgoed en een plant- en onderhoudsbrochure om je haag, bosje, klimplant of boom in de beste omstandigheden te verzorgen en laten opgroeien.

Wilrijk

Contact: balie van het Districtshuis te Wilrijk

Bestelling: bestelformulier in Districtshuis

Bedeling: zaterdag 27 november van 10.00 u tot 12.00 u, Fort 7, Legerstraat 40 (lokaal Natuurpunt)

Edegem

Contact: Dienst Planning en Inrichting, 03/289 21 31 of 03/289 21 21

Bestelling: op de Dienst Ruimtelijke Ordening en Milieu, Kontichstraat 48

Bedeling: zaterdag 27 november van 10 tot 12 uur, Hangar 44, Rogier Van der Weydenstraat t.o.v. OLVE, ingang langs de straatzijde.

Hove

Contact: milieu-ambtenaar Koen Boonen, 03/460 33 47

Bestelling: op de milieudienst, Geelhandlaan 1

Bedeling: zaterdag 27 november van 13.00 u tot 15.00 u. Gemeentewerf, Fazantenlaan naast het containerpark.

Bestelformulier Natuurpunt "Behaag .. Natuurlijk 2010"

Naam: Telefoon:
Straat: E-mail:
Postnummer: Gemeente:

Ophalen op 27 november te Wilrijk – Hove -Edegem (aanduiden wat past)

Hove: van 13.00 u tot 15.00 u, Gemeentewerf, Fazantenlaan naast het recyclagecentrum.

Edegem: van 10.00 u tot 12.00 u, Hangar 44, Rogier Van der Weydenstraat t.o.v. OLVE, ingang langs de straatzijde.

Wilrijk: van 10.00 u tot 12.00 u, Fort 7, Legerstraat 40 (lokaal Natuurpunt).

Bestelt volgende planten:

Per pakket	Prijs €	Aantal	Totaal	Per stuk	Prijs €	Aantal	Totaal
HAGEN				BOMEN			
1. Houtkant	5			Knotwilgpoot	2		
2. Houtkant natte gronden	5			Winterlinde	30		
3. Geschoren haag	10			Mispel	38		
4. Doornhaag	10						
5. Bloesem- en bessenhaag	10			KLIMPLANTEN			
6. Veldesdoornhaag	12			Bosrank	3,5		
7. Haagbeukenhaag	15			Kamperfoelie	3		
8. Meidoornhaag	12			Hop	3		
9. Sneukelbosjehaag	6						
10. Vogelbosje	3						
11. Taxushaag	15						
					Totaal :		

Bestelvoorwaarden:

Het bestelformulier moet **voor 27 oktober verstuurd worden naar Guido Callaerts, Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk** of via email naar callaertsguido@base.be.

De betaling dient te gebeuren bij de bestelling op rekeningnummer 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, met vermelding van nummer pakket(en), aantal, e-mail en telefoonnummer.

Neem best een kopie van dit formulier zodat je de exacte bestelling, datum en afhaalplaats kent.

Datum en handtekening

Biodiversiteitsactieplannen in overleg

In het kader van de internationale Countdown 2010-campagne trekt ook onze afdeling met het biodiversiteit charter naar de lokale overheden. Met deze campagne proberen we op lokaal niveau initiatieven rond biodiversiteit te stimuleren. Concreet betekent dit dat de gemeente aangemoedigd wordt om samen met de lokale afdeling een biodiversiteitsactieplan op te stellen en het Charter voor Biodiversiteit te ondertekenen. Daarmee engageren de gemeente en de lokale Natuurpunt afdeling zich om samen werk te maken van een vooruitstrevend lokaal biodiversiteitsbeleid. De meerwaarde van dit charter is dat de gemeente en het middenveld de handen in elkaar slaan om het biodiversiteitsverlies op eigen grondgebied een halt toe te roepen.

Momenteel zijn we in overleg met het district Wilrijk en de gemeente Edegem. In Hove komt dit voorlopig niet aan bod. Over de concrete inhoud van de actieplannen kunnen we voorlopig dus nog niets melden, over de algemene opzet van dergelijke actieplannen natuurlijk wel.

Elk actieplan is onderverdeeld in vier actiedomeinen, waarbij het de bedoeling is dat de gemeente voor elk van deze domeinen minstens 2 biodiversiteitsacties onderneemt:

Gebiedsgericht (ruimte voor natuur): restfinanciering voor het aankopen van natuur, specifiek beheer voor gemeentelijke gronden, actualisering van het GNOP, bermbeheersplan, ...

Soortgericht (natuur en landschap invullen met bedreigde soorten): acties rond een specifieke soort: bv. Rugstreeppad in Tienen (voorzien van poel en communicatie), Veldleuwerik (Bierbeek), ...

Natuur dicht in de buurt (aandacht voor soorten in de omgeving van de mens): speelbos, beheer van een park, subsidies voor zwaluwen, haagplantactie.

Natuur voor iedereen: communicatie over natuur, lokale natuurgebieden en soorten, sensibilisatie via informatieve brochures, gebruik van gemeentelijke infokanalen, ...

In het actieplan wordt voorrang gegeven aan de meest bedreigde soorten en leefgebieden, d.w.z. voorkomend in de Rode lijsten en/of de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn.

Gelezen in de Gazet Van Antwerpen van 6 september:

Vleermuizen houden vliegtuigen tegen.

De Raad van State heeft de heraanleg van de Krijgsbaan in Borsbeek verworpen, omdat die een bedreiging kan zijn voor de beschermde vleermuispopulatie in Fort 3. Het Vlaamse departement Mobiliteit en Openbare Werken onderzoekt welke opties nu nog mogelijk zijn voor de aanleg van een veiligheidsstrook voor de luchthaven van Deurne.

De Raad van State schorste op 15 augustus de heraanleg van de Krijgsbaan, omdat die een bedreiging kan zijn voor de beschermde vleermuispopulatie in het aanpalende Fort 3. De uitspraak volgde op klachten van de gemeenten Mortsels en Borsbeek.

Red de zonevreemde bossen!

Geëngageerde jongeren verzamelen groene potloden. Ze willen iets doen voor Vlaanderen, de bosarmste regio van Europa.

Veel van onze bossen dreigen te verdwijnen omdat de grond waarop ze staan bedoeld is voor industrie of woningen. Achtduizend hectare (dat zijn 16.000 voetbalvelden!) kunnen zelfs vandaag worden gekapt. Industrie, woningen en bos krijgen allemaal een kleur op het ruimtelijk structuurplan van Vlaanderen. Je ziet vooral veel grijs en rood (industrie en woningen) en slechts heel weinig groen...

Blijkbaar is er een gebrek aan groene kleurpotloden. Hier willen JNM (Jeugdbond voor Natuur en Milieu) en VBV (Vereniging voor Bos in Vlaanderen) iets aan doen. Ze helpen Vlaanderen een handje door de minister van leefmilieu, Joke Schauvliege, en Philippe Muyters, minister van ruimtelijke ordening, te bedelven onder de groene potloden. Zo kunnen zij een heel eind op weg met het groen inkleuren van Vlaanderen en hun belofte waarmaken.

Zaterdag 16 oktober Het groene potlood slotevenement!

Op 16 oktober sluiten we de groene kleurpotloden actie af in Gent. Deze dag valt op het einde van de Week van het Bos zodat het extra symbolisch is. Tussen 15.00 u en 17.00 u zal Gent nog nooit zoveel groene potloden bijeen gezien hebben! Om 17.00 u geven we de Groene potloden af aan de bevoegde Ministers Muyters en Schauvliege om hen een krachtig signaal te geven dat er werk moet worden gemaakt van de zonevreemde bossen in Vlaanderen!

Want met een groen potlood in de hand kleuren we groen, dat Vlaanderenland!

TOT DAN!

Wanneer: zaterdag 16 oktober van 15.00 u tot 17.00 u
Waar: Gent, op de Groentemarkt

Hoe helpen?

Je kan helpen door snel groene potloden te verzamelen en ze ons te bezorgen, in de IJsvogel of tijdens een activiteit, vòòr 16 oktober!

Of door online op <http://www.groenepotloden.be/> een digitaal potloodje te deponeren.

Bedankt voor onze bossen!

Monitoringrapport 2009 goedgekeurd.

Eind juli ontvingen wij van Natuurpunt Mechelen bevestiging dat het tweede monitoringrapport, opgemaakt begin 2009 door uittredend conservator Peggy Beers, door ANB werd goedgekeurd.

In april 2009 bracht ANB een bezoek aan het fort om het monitoringrapport aan de werkelijkheid te toetsen.

De belangrijkste conclusies en adviezen waren:

Het beheer in de hooilanden gebeurt zorgvuldig door de grote groep vrijwilligers, maar toch treedt er sterke verbraming op. Frequenter maaien wordt dus geadviseerd. Wij hebben echter niet op dit advies gewacht om zomermaaien in te voeren, om het uitbreidende duinriet te bestrijden en tegelijkertijd ook de verbraming te beperken. De pas aangekochte maaibalk heeft dit jaar al zijn nut bewezen en zal dit ook in de toekomst zeker doen.

De biologisch meest waardevolle zone in de boszone is de Oude Tankweg. Op dit moment is er een 5 meter brede zoom gecreëerd. Het gevolg hiervan is een massale uitbreiding van Gulden sleutelbloem, een kleine uitbreiding van Kleine kaardenbol en het verschijnen van Bosorchis. Hier wordt geadviseerd om aan beide zijden 15 meter brede hakhoutzones te creëren om nog meer lichtinval te krijgen.

Er wordt melding gemaakt van de sterke uitbreiding van Hulst op het Russulapad. Ook de Brem op het glacis wordt aangehaald. Het probleem van de Brede lathyrus aan de loskade en de mogelijke oplossingen worden besproken.

Tot slot wordt er gesproken over de toegankelijkheid van het gebied. Deze blijkt niet haalbaar omdat het Monument permanent zou moeten bewaakt worden. Er is bovendien op vele plaatsen instortingsgevaar zodat de vele historische-, natuur en educatieve wandelingen een probleem vormen op het terrein. Indertijd werd met ANB Afdeling Natuur afgesproken dat het regulier beheer van het Fort voor natuurpunt blijft als Erkend Reservaat, maar dat de grote infrastructuurwerken voor de eigenaar zijn, nu ANB.

Eindconclusie:

Fort 7 is een zeer waardevol natuurreservaat in het stedelijk milieu waar door aangepast beheer, dat elk jaar wordt geëvalueerd, waardevolle vegetaties en fauna gehandhaafd blijven of er zijn vaste stek heeft gevonden.

Het volledige verslag is beschikbaar in de IJsvogel.

Ongewenst bezoek op het Fort

Het bovenstaand advies vermeldt dat het openstellen van het reservaat niet haalbaar is, omdat het monument permanent zou moeten bewaakt worden. Spijtig genoeg blijkt dit nu al bijna nodig te zijn. Het Fort is namelijk niet zo gesloten als men zou kunnen denken. Sinds kort krijgen wij veel ongewenst bezoek over de fortvloer. Onbekenden, veelal Nederlanders, verschaffen zichzelf toegang tot het Fort. Meestal gebeurt dit om onschuldige redenen, om foto's te komen nemen van het monument. Het reservaat is echter met recht en reden gesloten en deze praktijken zijn dus niet echt gewenst of aanvaardbaar. In sommige gevallen is er zelfs al vandalisme opgetreden. Voorlopig zien wij echter geen manier om dit probleem op te lossen.

Zomerbeheer

Begin juni is het beheerteam aan de slag gegaan met het geplande zomerbeheer. De toekomstige vlindertuin kwam als eerste aan de beurt. Het glacis en de voortuin (klein Middelheim) volgden korte tijd later. Het beheer werd afgewisseld met werken op Groen Neerland, want ook daar was dringend beheer (met nagenoeg hetzelfde team) nodig. Het merendeel van het geplande beheer is ondertussen uitgevoerd.

Het beheerteam staat nu de taak te wachten om het Fort voor te bereiden voor de opendeurdag op 24 oktober. Dat zal ook een hele klus worden. Nieuwe helpende handen zijn dus altijd welkom! Voor meer info hierover kan je terecht bij contact.fort7@zuidrand.be.

Waarnemingen en Biodiversiteit op zuidrand.waarnemingen.be

Sinds 22 augustus is de kaap van de 1500 unieke soorten op Zuidrand.waarnemingen.be gepasseerd. Van deze soorten zijn er 63 zeldzaam en 7 zeer zeldzaam.

Zoals vorige keer al gemeld, is een groot deel van deze genoteerde soorten aan de gepassioneerde nachtvlindertellers in onze afdeling te danken. Op datum van het schrijven van dit bericht is er geen groot verschil meer tussen het aantal planten en het aantal nachtvlinders. De plantenwerkgroep doet nochtans goed zijn best om planten op de eerste plaats te houden, maar of dit zal blijven lukken, is zeer twijfelachtig. De groep nachtvlinders is natuurlijk ook zeer uitgebreid en er is dus een grote kans dat onze afdeling meer nachtvlinders heeft dan plantensoorten. Halen wij hiermee tegen het einde van het jaar de 2010 soorten? Wordt vervolgd...

aantal per soort op 24 augustus	
Soortgroep	Aantal
Planten	458
Nachtvlinders	449
Paddenstoelen	183
Vogels	129
Kevers	38
Bijen, wespen en mieren	31
Zoogdieren	29
Vliegen en muggen	26
Wantsen en cicaden	24
Geleedpotigen (overige)	24
Weekdieren en andere ongewervelden	21
Libellen	21
Vlinders	21
Mossen en korstmossen	20
Vissen	11
Reptielen en amfibieën	10
Sprinkhanen en krekels	7
insecten (andere)	6
Algen en Wieren	1

Bloembestuing (2)

Herman Snoeck

2 Hoe worden bloemen bestoven?

Het stuifmeel beweegt niet uit zichzelf. Het moet vervoerd worden om ergens op stempels terecht te komen. Voornamelijk insecten vervoeren stuifmeel, in een aantal gevallen ook vleermuizen, slakken of vogels. Deze dieren bezoeken de bloemen omdat ze er voedsel vinden (nectar, stuifmeel). Dat ze tijdens hun bloemenbezoek (onbewust) stuifmeel van bloem tot bloem meenemen en daarmee bestuing veroorzaken is bekend.

Bij heel wat planten die niet door insecten bezocht worden gebeurt de bestuing door de wind, soms ook door water.

Dikwijls vertoont de bouw van de bloem aanpassingen waardoor de bestuing bevorderd wordt.

2.1 Insectenbloeiers

Ongeveer 80% van de Europese planten zijn insectenbloeiers. Bij insectenbloeiers wordt het stuifmeel aangebracht door insecten terwijl die nectar en/of stuifmeel verzamelen. Voor het grootste gedeelte zijn het (solitaire) bijen en hommels maar ook vlinders, wespen, vliegen, kevers enz. De nectar bevat suiker, het stuifmeel eiwitten.

Kenmerken van insectenbloeiers

Bloeitijd: op zeer verschillende tijdstippen, maar steeds als er insecten actief zijn.

Bloemen: meestal opvallend gekleurd (bv. Boterbloem sp., Roos sp., Zonnebloem, Sneeuwkllokje). Soms zijn kelk- en kroonblaadjes identiek van vorm en kleur (bloemdek). De kleur trekt de aandacht van de insecten. Bloemen die 's nachts bloeien zijn meestal wit, of althans licht van kleur (Teunisbloem sp., Wilde kamperfoelie) zodat ze opvallen voor nachtvlinders.

Proefondervindelijk werd aangetoond dat bijen en vlinders kleuren, bijzondere bloempatronen, vormen en geuren kunnen onderscheiden en onthouden, maar waarschijnlijk een weinig anders dan wij.

- Op de kroonbladen kunnen anderskleurige strepen of vlekken staan, die de weg naar de nectar 'aanwijzen' (Sneeuwkllokje, Vingerhoedskruid): het **honingmerk**.

Honingmerk op de bloem van een reigersbeksoort

Bij jonge bloemen van de Paardenkastanje is dit honingmerk een grote gele vlek op witte achtergrond. Bij de oudere bloemen, die bestoven zijn, vermindert de nectarproductie en verkleuren de honingmerken over oranje naar rood: de bijen blijven weg van deze bloemen.

Geel honingmerk

Rood honingmerk

Bij sommige bloemen zien wij het honingmerk niet omdat het ultraviolet gekleurd is, o.m. bij de Teunisbloemen. Een bij ziet het voor ons onzichtbare ultraviolet wel, maar geen rood.

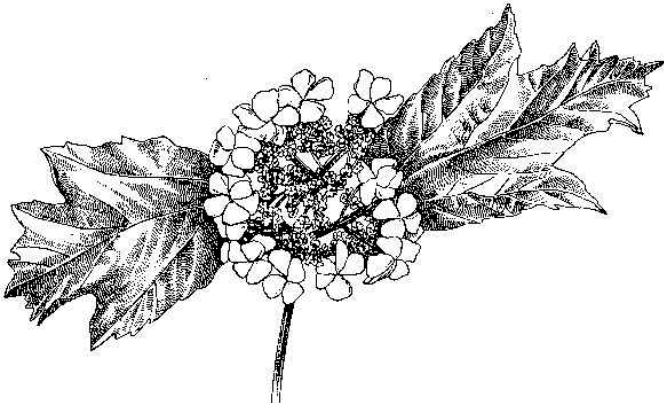
Deze bloem werd met UV-licht beschenen

Er zijn trouwens weinig rode bloemen in de Europese flora. Rode bloemen worden voornamelijk door vlinders bestoven. Klaprozen worden nochtans wel door bijen bestoven, maar die kaatsen ook ultraviolet licht terug.

Ook bloemen zonder nectar kunnen een honingmerk vertonen o.m. bij de Gouden regen.

- De bloemen staan meestal buiten het loof. Grote bloemen (roos) staan alleen, kleine bloemen staan in een bloemgestel bij elkaar, wat meer opvalt. In deze bloemstelsels kunnen langs de buitenkant afzonderlijke, meestal onvruchtbare (steriele) lokbloemen voorkomen met middenin veelal weinig opvallende vruchtbare (fertiele) bloemen o.m. bij Wollige sneeuwbal, Gelderse roos (figuur 11), Korenbloem e.a. composieten.

Figuur 11

Bij de Schermbloemigen zijn de naar buiten gerichte kroonblaadjes van de buitenste randbloemen in het scherm vaak veel groter dan de andere kroonblaadjes. Bij de Composieten kunnen lintbloempjes of straalbloempjes (respectievelijk met 5 en 3 puntjes aan het uiteinde) rond de buisbloempjes staan.

- De nectarklieren liggen dikwijls diep in de bloem zodat het insect in de bloem moet dringen waardoor ze helmknoppen en stamper(s) aanraken.

- Soms biedt de vorm van de bloemkroon een landingsplaats voor het insect: de onderlip bij Helmkruiden en Lipbloemen en de kiel bij Vlinderbloemen.

Bloemengeur: deze geur kan voor ons soms onaangenaam zijn.

- Aronskelkachtigen ruiken naar rottend vlees of naar mest en zij worden bezocht door aas- of mestvliegen en -kevers.

- Een aantal winterbloeiers (o.m. Winterjasmijn) hebben sterk geurende bloemen en worden dan ook bestoven door bepaalde soorten zweefvliegen en muggen die reeds vanaf 8 °C actief zijn.

- De weinig opvallende, geelgroene bloempjes van Klimop geuren sterk en produceren ook veel nectar.

Stuifmeel: pollen meestal groter dan bij windbloeiers, kleverig en/of voorzien van stekels, gleufjes of ruw van oppervlak waardoor de korrels gemakkelijk vastplakken of blijven haken aan de haren van de insecten en niet door de wind weggeblazen worden.

Nectar: wordt gevormd in nectariën (nectarklieren) die in allerlei delen van de bloem kunnen voorkomen.

- Bij Daslook en Kraailook scheiden openingen op het vruchtbeginsel nectar af.

- Bij Maagdenpalm zijn de nectariën omgevormde vruchtbladen.

- Bij Zoete kers, Pruijm, Boon, Valse Acacia, Wolfsmelk ligt tussen de bloembodem en het vruchtbeginsel een soort bekertje met daarin de nectarklieren.

- Bij lipbloemigen liggen ze in een schijfvormig gedeelte van de bloembodem.

- Bij Gewone esdoorn, Slangenkruid, Klimop en veel schermbloemigen is het vruchtbeginsel door een 'honingdiscus' omgeven.

- Bij Speenkruid en Boterbloem sp. ligt een kleine nectarklier op de niet-gevormde kelk- of kroonbladen waar die vastzitten op de bloembodem.

- Bij Vlasbekje, vele orchideeën, Driekleurige viooltje en Reuzen-balsemien zit de nectarklier in de spoor. De spoor is een vervormd kroonblad (figuur 13 - S).

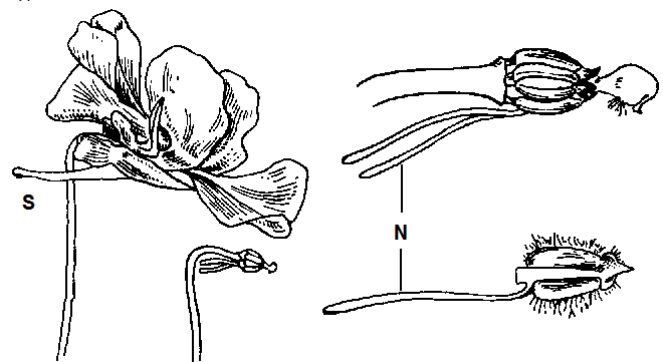
- De wilde Gele en gekweekte Blauwe monnikskap (figuur 12) hebben vijf (gele of blauwe) **kelkbladen**. Het bovenste kelkblad is helmvormig uitgegroeid en omsluit de twee tot nectariën vergroeide **kroonbladen**. Hommels bestuiven de plant.

Figuur 12

- Bij klaver en viooltjes staat een nectarklier op de helmraden. Bij viooltjes (figuur 13) drupt de nectar van de nectarklier (N) in de spoor (S).

Figuur 13

- Bij sommige kruisbloemigen zijn de nectarklieren knobbeltjes aan de voet van de meeldraden.

- Bij Wilg en sommige kruisbloemigen zijn de nectarklieren vervormde meeldraden.

- Bij Paardenbloem en Zonnebloem staan nectariën op de stijl. Composieten worden door vlinders en bijen bezocht.

- Bij Schermbloemigen zitten de nectarklieren in verdikte stijlvoeten. Door die blootliggende nectar kunnen ze door allerlei insecten met korte monddelen zoals vliegen en kevers bestoven worden.

Ook op vegetatieve plantendelen kunnen nectariën voorkomen maar die zijn van geen betekenis voor de insectenbestuiving. Ze worden vooral door mieren en bijen bezocht.

Sommige insectenbloeiers hebben echter geen nectarklieren. Daar is dan het stuifmeel het 'lokmiddel', bij o.m. Moerasspiraea, Anemoon, Waterlelie, Klaproos, Stinkende gouwe. (Zie ook 'Slobkousbijen en oliebloemen', rAntGroen, jaargang 8 nr. 29).

(Wordt vervolgd)

Beste puzzelaars,

hieronder vinden jullie 20 stellingen. Sommige zijn waar, andere niet. Achter elke stelling staat er tussen haakjes een letter. Als je de letters van de beweringen die juist zijn in de goeie volgorde zet, dan krijg je een actueel woord. Stuur dit naar de redactie en je maakt weer kans op een geschenkverpakking Gageleer of biosap.

waar of niet waar?

1. *Bomen hebben jaarringen, vissen hebben schubringen waardoor je hun leeftijd kan aflezen (V)*
2. *Vissen kunnen niet ruiken (G)*
3. *De japanners zijn er in geslaagd elektriciteit te produceren op basis van spinazie (D)*
4. *Burreken, Bergelenput en Wolvenberg zijn natuurgebieden, beheerd door Natuurpunt (B)*
5. *Jonge eiken bieden meer weerstand tegen bosbranden dan jonge dennen (U)*
6. *Mollen bewaren regenwormen door hun hersenen te vernietigen en ze op te stapelen in een soort voorraadkamer in hun gangen (O)*
7. *De nachtegaal zingt alleen 's nachts (Z)*
8. *Het 'vogelblad' van Natuurpunt heet: Natuur.oriolus (T)*
9. *Vossen hebben nooit vis op het menu staan (D)*
10. *De tortelduif produceert melk waarmee ze haar jongen voedt (R)*
11. *Bij muggen en wespen steken enkel de wijffes, bij de mieren steken ook de mannetjes (T)*
12. *Al 7,7% van de waargenomen soorten in Vlaanderen zijn exoten (I)*
13. *Vogels mag je in de winter voederen met pinda's als ze niet gezouten zijn (S)*
14. *Op het rekeningnummer 293-0212075-88 van Natuurpunt kan je een gift storten voor een natuurgebied naar jouw keuze (I)*
15. *Vleesetende planten kunnen sterven aan een indigestie (T)*
16. *Duizendknoop wordt gebruikt om vezels rood te verven (A)*
17. *In de loop van vorige eeuw verdwenen er in Vlaanderen 228 soorten (I)*
18. *Dagvogels kunnen 's nachts ook vliegen en oriënteren zich dan op de sterren (E)*
19. *De ijsvogel slaat een gevangen vis eerst dood en slikt hem daarna met de kop eerst in (I)*
20. *Als je deze puzzel juist oplost en je antwoord stuurt naar: redactie@zuidrand.be maak je kans op een geschenkverpakking Gageleer (E)*

Veel plezier met de nieuwe opgave!

Oplossing vorig nummer

Proficiat aan de drie inzenders van de vorige puzzel. Veerle De Saedeleer wint de geschenkverpakking Gageleer!

Dit was de juiste oplossing:

1. *Jos Daniels*
2. *Hugo Waeterschoot*
3. *Lucy de Nave*
4. *Wim Roelant*
5. *Andre de Mul*
6. *Guido Van Boeckel*
7. *Hilde Vangrunderbeek*
8. *Rudi Leemans*
9. *Veerle De Saedeleer*
10. *Johan Baetens*

Natuurgidsen Werkgroep Fort 5 – Edegem

Activiteiten augustus – september 2010

Bomenwandeling

Bomen zijn voor de mens altijd een grote bron van inspiratie geweest. Getuige hiervan is dit gedicht:

*Ik als boom in park of bos
in een straat of aan een laan
't zijn steeds mensen die beslissen
of ik daar mag blijven staan.*

*Ik als boom heb recht van leven
dat is een wet van de natuur
de mens zegt ernaar te streven
maar de praktijk is soms erg zuur.*

*Jij als mens: geef bomen aandacht
je krijgt het dubbel en dwars terug
en het tempo van je leven
schrapt dan snel het woordje vlug.*

*Wij zijn tot elkaar veroordeeld
goed met de ander om te gaan
respecteer dan ook ons leven
en ons recht om te bestaan.*

*Kom kennismaken met de wondere wereld van de bomen
op onze bomenwandeling door het centrum van Edegem.*

Wanneer: zondag **24 oktober** om 10.00 u
Waar: **Meihof**, Hovestraat 110, 2650 Edegem

Word Natuurgids in Edegem

Behaalde u onlangs of al wat langer geleden het getuigschrift van Natuurgids en kriebelt het bij u om te gidsen?

Wilt u samen met andere natuurgidsen de mensen laten kennismaken met de **natuur in Edegem**?

Kom dan gerust eens kennismaken met onze werkgroep.

Onze uitvalsbasis is **Fort 5**, maar sinds kort organiseren we ook wandelingen op andere plaatsen in Edegem.

Mensen die graag zelf een gezellige wandeling willen organiseren voor familie of vrienden, kunnen ook steeds bij ons terecht. Samen zoeken we dan naar de geschikte formule.

In samenwerking met de gemeente Edegem beheren wij het **vleermuizenreservaat** in de gebouwen van Fort 5. Een unieke kans om deze bijzondere dieren te beschermen.

Kortom, te veel om op te noemen. Wilt u graag meer weten, neem gerust contact op.

Hopelijk tot gauw.

Meer info, indien nodig:
03/457 85 62 – Luce Stappaerts
03/440 55 27 – Bart Storms

Natuur domeinen in de Voorkempen met avondspeurtocht
za. 01/05/2010 - 11 dlnm
Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Wim Vandeweyer
Verslag: Rina Vredendregt

De Pont – Schildehof

We waren nog maar nauwelijks uitgestapt in het Schildehof, of een paar enthousiaste botanisten bogen zich over de wel zeer rijke en gevarieerde voorjaarsflora in de berm. Look-zonder-look stond overal volop in bloei, Salomonszegel (de veelbloemige), Dalkruid en Lelietje-van-dalen, karakteristieke planten voor de bosbiotoop, werden al dadelijk waargenomen. Maar we deden ook een paar zeldzamere vondsten. Her en der bloeiden enkele exemplaren van de Groene ossentong (*Pentaglottis sempervirens* of *Anchusa sempervirens*), een ruwbladige met diepblauwe bloemen, en niet te verwarren met de Gewone ossentong. Nog verrassender was de aanwezigheid van één enkele Jacobs ladder (*Polemonium caeruleum*), eigenlijk een sierplant, maar hier dus blijkbaar verwilderd. We wandelden een eind langs het Schijn in westelijke richting. In het ijle, teergroene bladerdek weerklonken de geluiden van Zwartkop, Winterkoninkje, Roodborst, Merel en af en toe de Grote bonte specht. Door de lucht scheerden enkele Gierzwaluwen. Alleen de Nachtegaal liet het afweten. Het was wisselvallig weer. Meermaals verduisterde de hemel, en werden we overvallen door een fikse bui.

foto: Wim Vandeweyer

Maar daarna ging de zon weer schijnen en dan werd het landschap eens zo mooi. Tussen het frisse natte gras prijken de vele witte sterretjes van de Grote muur. Hier en daar bloeide de Dagkoekoeksbloem met zijn purperrode bloemen. De wandelroute leidde naar een statig beukenbos en van daar naar een plek waar de Middelste bonte specht voorkomt. Luc zette zijn CD met spechtengeluiden op om de betreffende soort te lokken. En inderdaad, er kwamen er wel drie overgevlogen. Wegens hun fijnere bek zijn de Middelste bonte spechten aangewezen op zacht, liefst vermolmd hout. In een dode boomstomp met verschillende spechtengaten konden wij hem zeer mooi observeren. In het Schildehof huist ook een reigerkolonie. Wij trachtten de reigersneden – met broedende vogel en kleintjes – in de boomkruinen te ontdekken, maar zij waren moeilijk zichtbaar. Vrieselhof

Na een picknickpauze in een gezellige herberg in Oelegem, vlak bij de molen, trokken we naar het nabijgelegen Vrieselhof. Achter het kasteel liepen we de hoofdreef in tot bijna aan de rand van het domein. Daar sloegen we linksaf, en volgden een rechte weg noordwaarts tot aan de Schijnvallei, die het gebied begrenst. In deze dreven hoopten we, met behulp van de spechten-CD, de Zwarte specht te zien. Jammer genoeg kenden onze pogingen geen succes. We sloegen opnieuw linksaf. Aan onze linkerkant hadden we hoge bossen, rechts strekte zich een open weiland uit. Aan het einde van deze weg bevindt zich een wat ruig stukje

bos, dat eigenlijk niet publiek toegankelijk is. Hierop had Luc het gemunt, want hier zou in de avondschemering de Houtsnip waar te nemen zijn. Opnieuw werd er een CD met vogelgeluiden in het draagbare toestelletje gezet, en zo vernamen we het vreemde, krakende of grommende geluid van de Houtsnip. Het duurde lang – er kwam geen Houtsnip. We dropten dan maar af, terug langs de weg tussen het bos en het open weiland. Daar was de hemel vrij en onbelemmerd door boomkruinen. En jawel, hier kwam die geheimzinnige, moeilijk op te sporen Houtsnip verschillende malen overgevlogen! Wie nu niet tevreden kon zijn, die had te veel verlangd! Na deze uitermate geslaagde avondwandeling keerden we door het stemmige schemerbos (met zowaar nog een paar vleermuizen) tegen half tien terug naar de parking. Luc en Wim, bedankt. Het was een fantastische dag.

Bustocht naar de plassengebieden van Zuid-Holland
zo 09/05/2010

Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Wim Roelant
Verslag: André De Mul

De lente is ver weg. Het is grauw en kil, maar we kunnen in de bus nog wat acclimatiseren.

De Zuid-Hollandse plassen zijn aangelegd en zijn onderdeel van een netwerk van natuurgebieden. Eerst een rondwandeling door De Groene Jonker. In de open vlakke is het pas koud.

Ik mag mijn handen warmen aan de koffie van Charlotte. Zwarte stern, Visdiefje, Gier-, Oever- en Huiszwaluw vliegen onder het lage wolkendek door. Op de plas schuiven eendjes voorbij met kleintjes in hun kielzog. Redelijk wat Geoorde fuut, maar ook Smient. Iets naar rechts een 4-tal foeragerende Bosruiters en een wegvliegende Watersnip. Een Rietgors klemt zich vast in het riet. In de verte horen we Koekoek, dichtbij verscholen, een Kleine karekiet. Een Gele kwik laat zich verrassen. Ondertussen heeft Luc heeft zijn telescoop opgezet: 7 Temminck strandlopers op een eilandje. Ernaast ook

nog rondscharrelende Bontbekjes en een Bonte strandloper. Op het pad ligt een Kievitei in een putje, achtergelaten. We staan erbij en kijken ernaar, machteloos, en wandelen gelaten verder. In een bosje zit een Rietzanger verschanst. Etenstijd. Bokes halen in de bus. Hola! De chauffeur duwt ons een borstel in de hand: eerst schoenen kuisen! Allez Afijn, we veggen er ons voeten, euh, schoenen aan. "De Noordse Plassen" is een cafeetje met terras met zicht op het water, maar met dit weer zitten we gezellig binnen. Ondertussen klaart het wat uit en is het iets zachter. We rijden naar de Nieuwkoopse Plassen. Hoor, een Bosrietzanger, en daar nog een Fitis. We deinen op en neer op het trilveen. Plezant. Na deze attractie wandelen we door Lusthof De Haeck. Een Libel en een Waterjuffer. Die zijn er vroeg bij. Langs de waterkant treffen we Dotterbloem, Pinksterbloem, Narcis, Koolzaad, Smeer- en Slangenwortel. Nico (nico.wijsmantel@telenet.be) heeft een half herbarium bijeen genoteerd. Een overvliegende Purperreiger, eindelijk. Later nog een exemplaar in het gras, en ook nog 2 Wulpen. Op weg naar de bus noteren we nog een Buizerd en een Torenavalk. Op weg naar de Reeuwijkse Plassen vliegen 3 Ooievaars over. Hier doen we een landschapswandeling. Van op de dijk overschouwen we de Oukoopse Polder. Een gemaal regelt het waterdebiet. Het staat nu hoger dan de polder. Een Visarend in de lucht, een Zomertaling op de plas, Brandganzen in het gras. Ook 2 Grutto's met jongen. In een voorhof zit een Meerkoet. Af en toe komen haar kleintjes piepen. We komen nu in een buitengebied met boshuisjes aan het water. We horen Puttertjes, zien een Tapuit en zelfs een zwemmende Haas. De tijd is onverbiddelijk. Toch nog afsluiten in de cafetaria van de plaatselijke sporthal. Bedankt Luc en Wim. Goed idee om dit stukje Zuid-Holland nog eens te programmeren.

Zangvogels op hun best in de Hobokense Polder
zo 16/05/2010 - 13 dlmm
Gids: Henri Moeskops
Leiding: Tuur Wuyts
Verslag: Tuur Wuyts

Om 5.30 u 's morgens reeds paraat staan aan de voet van de oude Scheldedijk, daar moet ge wel echt gemotiveerd voor zijn, maar ze waren er, de doorzetters!

Vanaf deze dijk richting Nieuwe Graspoeder. Onderweg luisteren en genieten van de onovertroffen zang van de Nachtegaal maar ook de Zwartkop, Roodborst, Tjiftjaf en Tuinfluiter lieten zich horen. Op de vlakte heel wat Fitis met zijn wat melancholische zang en op deze plaats zit ook stevast de Grasmus met zijn korte en goede strofe. Nu wat doorstappen naar het indrukwekkende kijkpunt waar o.a. Karel Matthijs te herkennen is als vast lid van de "Goudklompjes". Buiten wat Wilde eenden en Meerkoeten was er niet zoveel te beleven. Volgende stop, de grote plas genoemd het Broekskot met de kijkhut. Buiten Canadese ganzen, Meerkoeten en een Tafeleend was het ook hier vrij beperkt wat watervogels betreft. Het Rallegat met zijn kijkwand is ook een vaste halte. Hier zat Dodaars. En we hoorden de luide roep van de Koekoek. Na wat speurwerk wist Anita deze speciale zangvogel te vinden op de top van een dode populier. Vermits er slechts één telescoop mee was moesten de Natuurpunters hun beurt afwachten om de Koekoek met 30 x vergroting te bewonderen. Dit vormde dan ook hét hoogtepunt van de tocht. In het verderop gelegen rietveld hoorden we dan weer de Kleine karekiet. Tenslotte had een Zanglijster zijn zangpost ook in de top van een boom en deed de telescoop weer uitstekend dienst. In het begraasde gedeelte zagen we Galloway en haar kalf dat in de Polder geboren werd. We keerden terug naar ons vertrekpunt. Een goed gevulde vroegochtendwandeling zat erop. Henri, bedankt voor het gidsen en we hopen nog eens beroep op u te mogen doen.

Orchideeën langsheen het Veerse Meer
za 30/05/2010
Gids en leiding: Hugo Waeterschoot
Verslag: Hugo Waeterschoot

Velen verwachten dit niet maar langsheen de noordkant van het Veerse meer aan de Schotsmansplaat kan je op een steenworp van de kust heel wat orchideeën aantreffen. Als je erover nadenkt toch ook weer niet zo eigenaardig natuurlijk: lichtjes zuid geëxposeerd en veel kalk in de bodem uit de periode toen het getijde hier nog vrij spel had. Bij de voorbereiding 14 dagen voor de eigenlijke tocht had ik wel echter bijna een hartinfarct opgelopen! Ondanks dat er vandaag een Orchideeënwandeling van Natuurmonumenten in het gebied gepland stond, konden we geen enkele maar dan ook letterlijk geen enkele orchidee en zelfs vrijwel geen enkel bloempje waarnemen. Het

leek wel of de winter juist op haar tellen was teruggetreden. Alle weergoden aanbeden die twee weken en inderdaad de zonnestralen priemden weelderig de laatste twee weken van mei ... behalve op de dag van de excursie! Een maximum temperatuur van 12 graden, en koude noordwestenwind en regen. Desondanks enkele harde getrouwen die de barre omstandigheden in de vlakte naast het Veerse Meer trotseerden en die gelukkig "waar voor hun geld" kregen. Toegegeven er stonden nog maar enkele tientallen Riet- en Bosorchissen in bloei en ook van de Rode Ogentroost was nog niet heel veel te merken, maar de kalkflora stond er wel inclusief de Parnacia. Tot veler verrassing treft je in het gebied op enkele meters van de kalk ook veenplekken aan met Ronde zonnedaauw en Overblijvend wintergroen bijna broederlijk naast de orchissen. Een prachtig en opmerkelijk zicht eerlijk gezegd. Een bedelende jonge Aalscholver liet ons honger krijgen. Na een picknick in IJslanse condities met Hawaïaanse toets (café gesloten wegens te slecht weer (!) dus buiten gegeten tussen een aantal palmbomen), trokken we naar het prachtige duinencomplex van Orangezon. En zowaar de palmen hadden effect ! De zon brak door juist op tijd voor de prachtige duinenwandeling. Tussen de Gele lis door (in volle bloei) zagen we in het glasheldere water van de bevoeiingskanalen heel wat Rietvoorn, gekenmerkt door de rode vinnen. Meest opmerkelijk waren de waarnemingen van Kruisbekken. Alhoewel het gebied vol dennenbomen staat hadden we dit hier niet echt verwacht. De rustige wandeling leidde ons nog langs mooie vergezichten over ongerepte duinpartijen met typische duinplanten zoals Ossetong en Zeewolfsmelk. Nog even een Bruine kiek en dan was het tijd om huiswaarts te keren. Het weer was getemperd en wij ook.

Verkenning Noord – Haspengouw
zo 06/06/2010 - 14 dlmm
Gids: Jules Robijns
Leiding: Lucy de Nave
Verslag: Monique Truyen

Op zondag 6 juni 2010 trokken we naar Ezemaal om onder leiding van Jules Robijns kennis te maken met de Haspengouwse natuur. Ezemaal is één van de veertien deelgemeenten van de stad Landen (15 000 inwoners). Zoals we tijdens de ganse wandeling zullen merken gaat Jules' interesse wel wat verder dan zuivere natuurkennis in de enge zin, zo krijgen we ook

telkens een stukje geschiedenis mee. Dankzij het spoorwegstation en het nabijgelegen rangeerstation ontstond er in de 19de en 20ste eeuw een druk handelsverkeer in Ezemaal. Een graanhandelaar, een kolenboer en vooral de suikerbietentelers maakten dankbaar gebruik van de hen geboden spoorinfrastructuur. Om hun oogst naar de suikerfabriek van Tienen te transporteren konden zij een spoorwegwagon huren. De bieten werden dan met paard en kar aangevoerd en overgeladen tot de wagon helemaal vol was. Bij zijn terugkeer was hij gevuld met pulp, een afvalproduct van de suikerindustrie. Tesamen met de bietentoppen werd de pulp als wintervoer voor de runderen gebruikt. We wandelen voort en in de berm treffen we Boslathyrus, Glad walstro, Slipbladige ooievaarsbek.

Bij een kale akker vertelt Jules ons over hét landbouwprobleem van de streek, namelijk erosie door ruilverkaveling. De landbouwpercelen beslaan thans 50 tot 200 ha. Alle hagen en heggen, zelfs wegen zijn daaruit verdwenen. Bij sterke neerslag is er niets dat dan de vruchtbare grond vasthoudt. De bovenlaag spoelt weg, komt in grachten en greppels terecht, verstopt ze en veroorzaakt op die manier overstromingen in lager gelegen woongebieden. Een smalle grasstrook aan de rand van de akkers zou al volstaan om dat te voorkomen, maar zelfs ondanks subsidies van Europa ontbreekt ze op veel plaatsen. Iets verderop komen we aan een kruispunt van eeuwenoude holle wegen, waaronder die naar Zoutleeuw, een belangrijk handelscentrum in het verleden. Wij kiezen een zijweg: een "diverticulum". In deze omgeving vindt men ook tumuli. Tumuli zijn grafheuvels die op een hoogte gelegen zijn. Wanneer we zulke heuvels in een dal aantreffen dan zijn het "mottes". Dat zijn geen graven maar de voorlopers van ringwalburchten. Deze holle wegen zijn beschermd. Ze werden uitgegraven door verticale en horizontale erosie. Verticaal: het regenwater loopt langs de bermen naar beneden, naar de weg. Eens op de weg loopt het water naar het laagste punt: horizontale erosie. Omdat deze wegen al in de Romeinse tijd gebruikt werden, is de insnijding op sommige plaatsen tot 13 m diep. Op een bepaalde plaats kunnen we een oude lemlaag in de

berm herkennen. Volgens Jules dateert ze uit het Eoceen. Er zitten holen van hazen en vossen in. Er groeit Bosrank, Wegdistel en Donzige klit. Op sommige akkers groeit Vlas. Dat telen de boeren in onderaanneming voor de vlasindustrie in de Westhoek. We komen in het gehucht "Audevoorde". "Aude" staat voor oude en "voorde" betekent doorwaadbare plaats. Plaatsnamen op -fort zouden dus niets militair betekenen, maar zijn een verbastering van "voorde". Het is de Kleine Gete die hier doorwaadbaar is. Zowat al het afvalwater uit de streek komt in de rivier terecht, zodat de Kleine Gete hier sterk vervuild is. Op een schaal van 0 tot 10, krijgt de Kleine Gete een score van 5, toch zit er nog Witvis, Forel, Stekelbaars en Paling op. Het IJsvogeltje wordt er ook af en toe waargenomen. Maar er is hoop, op twee plaatsen is er een zuiveringstation in aanbouw. We horen ook Zwartkop, Gele kwikstaart, Geelgors, Grote gele kwikstaart, Veldleeuwerik, Grauwe gors, Groenling, Kievit en Buizerd.

Jules toont ons waar een Kerkuil in een oude boerderij huist. De streep uitwerpselen op de muur verraadt hem. Jules vertelt dat een steenmarter makkelijk een kerkuil verschalkt. De Steenmarters zijn in de streek vrij algemeen. Dat ze de bedrading van de automotors doorbijten is bekend. Er groeit Akkerhoornbloem, Phaselia, Dolle kervel, Geel nagelkruid, Zevenblad. In de verte zien we de "arbre de la gorlette", een oriëntatiepunt op een kruispunt der wegen. Bij de ruilverkaveling zijn ook wegen ingepalmd, toch herkennen we ze in de akkers. De planten groeien er minder hoog o.a. door

verdichting van de bodem. Aan de rand van een akker liggen er hopen kalkschuim. Ook dat is een afvalproduct van de suikerindustrie en wordt gebruikt als mest op het veld. We zien Grauwe gors en Atalanta en langs de weg groeit Bermooievaarsbek en Paardenbloemstreepzaad.

Even verder hebben we een panorama over de hele streek. Een ideale plaats om een veldslag uit te vechten. Dat vonden ze toch in het verleden, namelijk in 1693 en 1793. Over die laatste veldslag weet Jules heel wat te vertellen. Omdat het Frans republikeins gedachtegoed de monarchieën bedreigde, heeft hier een veldslag gewoed tussen de Fransen en de "verbonden koninkrijken". Een verrassingsaanval verjoeg de Fransen maar kostte op één dag meer dan 10 000 levens. We spotten een Zwartkopmeeuw. We wandelen langs boomgaarden met hoogstammen in de buurt van weilanden. Een ideaal biotoop voor de Steenuil, die in de holen van oude bomen nestelt. Een laar is een open plek in het bos, maar het gehucht dat we binnen wandelen heet ook "Laar". De vierkantschoeven vormen een beschermd dorpsgezicht. Naast de pastorij staat de "Tiendschuur" uit 1781. Er groeit Sleedoorn en Vierzadige wikke, die verschilt van Ringelwikke doordat ze slechts twee steunblaadjes heeft en de peul niet behaard is. Ringelwikke heeft kleinere witte bloempjes, meer zaden en andere (vier) steunblaadjes, hier is de peul wel behaard. We zien een Boomkruiper en de Bastaardrups van een wesp. Jules legt ons het klassieke landbouwprogramma van de streek uit.

Men verbouwt van april tot november (suiker) bieten, van november tot augustus tarwe, van september tot juni gerst en laat de grond dan met een groenbemester rusten tot april van het volgend jaar. We ontdekken een Egeltje, het blijkt een fotomodel!

In deze buurt hadden ook opgravingen plaats. Men vond voorwerpen van de bandkeramiekers, dat waren de eerste actieve landbouwers in ons land. Later kwamen de Kelten en de Romeinen, waarvan men ook voorwerpen heeft aangetroffen. Er groeit Groot streepzaad (zonder bekje tussen de zaadjes). We zijn nu in de vallei van de Gete, het Broek. Waar er vroeger weide was, liggen nu akkers.

Daar groeien de onderstammetjes van appelbomen, ze zullen geënt worden tot laagstammen. Die worden naar Oost-Europa geëxporteerd. Tegelijk wordt de eigen teelt als niet meer rendabel afgedaan! Grauwe gors verdwijnt stilaan omdat hij geen winterkost vindt. De velden worden voor de winter immers zorgvuldig opgeruimd. Natuurpunt heeft daarom op enkele akkers zomertarwe gezaaid dat in de winter mag blijven staan en voedsel biedt ... niet alleen aan de gorzen! Een Koekoeksbloem vormt het decor voor de rustbank op een idyllisch plekje langs de Gete. In deze omgeving huizen Sperwer, Koekoek, Zomertortel, Wielewaal, Kerkuil, Boomkruiper en Tuinfluiter. In een Canadapopulier ontdekken we het nest van een Buizerd. Er groeit Donzige klit en Kruisbladwalstro. Ongemerkt bereikten we ons vertrekpunt opnieuw. Onder de indruk van de natuur en de geschiedenis van de streek, danken we Jules.

Kalkflora van Eben-Emael en Orchideeëntuin van Schien-Op-Geul

za 20/06/2010

Gids en leiding: Hugo Waeterschoot

Verslag: Hugo Waeterschoot

Eben-Emael, de uitloper van de Sint Pietersberg op de grens van Vlaanderen, Wallonië en Nederland staat altijd borg voor een puike verzameling kalkplanten. Dit was niet minder waar vandaag! Olalala ... de zon van de partij en een weelde aan orchideeën. Zulke hoeveelheden hebben

we nog zelden gezien. Tapijten aan Grote Keveorchissen, Soldaatjes en Bosorchissen bij de honderden, neen duizenden sierden de kalkvlakte tussen de Sint Pietersberg en de Maas. Het graasbeheer dat er de laatste jaren werd uitgevoerd heeft duidelijk gewerkt, lijkt me. Ook Grote en Wollige ratelaar stonden hier massaal te bloeien. Juist gemikt dus qua timing, oef... en een opkikker voor de tegenslag bij de start. Inderdaad bovenop de zuiderhelling van het reservaat langsheen de grotingangen, was flink gemaaid. Het tijdstip hiervoor leek ons biologisch gesproken wel erg ongepast en bovendien liet men al het strooisel liggen! Toch wel iets om door te geven want betreft het hier geen grensoverschrijdend Life project? Dit kan veel beter! Gelukkig was er nog de bergkant waar de maaibalk blijkbaar niet aankon. Hier zagen we (met de verreijkijker weliswaar) enkele erg mooie exemplaren van de Bruinrode wespenorchis, Poppenorchis, een exemplaar Groene nachtorchis en andere kalkminnende soorten zoals de Kleine pimpernel, Zonneroosje en Wondklaver. Een reusachtige kikker met spitse snoet en een gebrul dat niet zou misstaan als brandalarm trok onze aandacht. Mogelijks een Stierkikker? Na de middag trokken we naar de orchideeëntuin van Schien-op-Geul. In het Gerendal, een zijvallei van de Geul heeft Staatsbosbeheer hier al sinds 50 jaar een Orchideeëntuin ingericht die vrij te bezoeken is. De tuin is "natuurlijk" en via kleine paadjes met duidelijk aangegeven bordjes wordt men wegwijz gemaakt in de veelheid van planten in dit gebied. Toegegeven, een aantal orchideeën die in de

omgeving voorkwamen, daar bedreigd waren en niet meer voorkwamen in de tuin werden wel overgeplant. Maar wat een weelde!! Naast de soorten die we die morgen al optekenden, stonden we "oog in oog" of beter "oog in bloem" met het Hondskruid (hoe prachtig zeg), de Welriekende en Bergnachtorchis (nu konden we eindelijk goed het verschil zien) en de Grote Muggenorchis. Alles stond massaal open gezien het warmere weer van de afgelopen dagen. Eén opmerkelijke vaststelling toch wel. Noch in de voor-, noch in de namiddag, zagen we veel vlindersoorten in deze anders zo vlinderrijke streek.

De koude winter en/of het natte voorjaar, heeft de populaties blijkbaar flink gedecimeerd.

Wahw ... dit was een fijne rustige dag met vele leuke waarnemingen en eindelijk ZON. Je hoeft blijkbaar niet altijd naar de kalkdennen te lopen om te kunnen genieten van echt mooie waarnemingen van de kalkflora.

Zomerzonneward op Fort 7

ma 21/06/2010 - 40 dlmm

Leiding: Charlotte Daems

Lucy de Nave

Verslag: René Heylen

Naarmate het begin van de viering van de zomerzonneward naderde, werd het weer ook steeds beter: een grijze, bewolkte ochtend veranderde rond 19 uur in een zonnige avond. Het was dan ook een grote groep van ca. 40 enthousiaste wandelaars die rond half acht begon aan een uitgebreide wandeling doorheen ons fort. Rond deze tijd van het jaar liggen verschillende plekjes er wondermooi bij. Hoogtepunten die niemand zijn ontgaan waren een partij bloeiende Wilgenroosjes die er schitterend bij stonden in het zachte avondlicht en het prachtig blauwe Slangenkruid nabij de loskade. Afgebeten vogelpluimen op verschillende plaatsen en restanten van een dode eend zorgden voor levendige gesprekken en wilde speculaties. Onder de deelnemers waren er genoeg natuurkenners die regelmatig de deelnemers informeerden over al het moois dat er tijdens de wandeling te zien en te beleven viel. Dat er

aan het einde van de wandeling tafels vol lekkere hapjes en aangepaste drank klaar zouden staan, was een toffe verrassing voor iedereen. Het werk dat de groep vrijwilligers hiervoor had gepresteerd, werd dan ook algemeen erg gewaardeerd en gesmaakt (!). Tijdens het eten van al dat lekkers en bij een ondergaande zon, werden op de achtergrond de eerste slaapzakken en luchtmatrassen het fort ingedragen en klaar gelegd op de loskade. Acht dapperen (6 dames en 2 mannen) hadden er immers voor gekozen om deze kortste nacht van het jaar in open lucht door te brengen. Naarmate middernacht naderde, werden de feestelijkheden onder het zingen van enkele slaapliedjes en een schuchter dansje, afgesloten met een «slaap lekker» voor de fortslapers.

... Enkele uren later ...

Tot mijn verbazing was een gedeelte van de groep die de nacht in het fort had doorgebracht, al rond 6 uur uit de veren (of beter: uit de slaapzak). Of uitbundig vogelgezang of het gesnurk van de buurman hiervan de oorzaak was, werd me niet duidelijk. Een enkeling was zelfs al bezig om de woekerende «brede Lathyrus» te verwijderen. Zeker was wél dat iedereen had genoten van de voorbije, korte nacht en vast van plan was het bij een volgende gelegenheid opnieuw te doen. Voor de mannelijke deelnemers is dit makkelijk te begrijpen: hoeveel mannen kunnen er immers vertellen dat zij de nacht in de buitenlucht hebben doorgebracht in het gezelschap van 6 dames? Zij worden vast met jaloezie of ongeloof aangekeken. Voor de nachtelijke deelnemers werd deze zonnwende afgesloten met een heerlijk spek met eieren ontbijt in open lucht. Misschien hebt u bij het lezen van dit alles of bij het bekijken van de foto's op onze website (www.zuidrand.be) wel zin gekregen om bij een volgende gelegenheid ook eens te blijven overnachten in het fort. U bent daarvoor vanaf nu alvast welkom.

Het eiland Tiengemeten

zo 11/07/2010 - 47 dlnm

Gidsen: Tuur Wuyts

Henri Moeskops

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: André De Mul

De lucht zindert nog na. Het nachtelijk onweer heeft de hitte van de afgelopen

dagen weggespoeld. Een verfrissend intermezzo voor de natuur en voor ons. Tiengemeten, oorspronkelijk een zandplaat, 10 gemeten (= 5 ha) groot, werd door indijking een eiland(je) en inmiddels erkend als natuurgebied. Lucy heeft een wedstrijdje opgezet: wie Witte waterpunge vindt, krijgt een handdoek (om het zweet af te kuisen?), en wie eerst een Blauwborst ziet, een paraplu (voor als het regent?). We zetten voet op Tiengemeten. Het wordt terug warm en nergens beschutting tegen de brandende zon. Ja, de attributen van Lucy zouden goed van pas komen. En zie, een T-shirt wordt een hoofddoek en her en der duiken paraplu's op. Het eilandje is opgedeeld in 3 deelgebieden:

foto: Wim Vandeweyer

Weemoed, Weelde en Wildernis. Het tijdschema beperkt onze wandeling tot de eerste twee W's. De plantenliefhebbers volgen Lucy, de vogelliefhebbers Henri. Velden vol bloemen, veel dezelfde, en toch allemaal verschillend. Een kleurenpalet van groen, geel, wit en violet: Wilde cichorei, Kamille, Sint-Janskruid, Jacobskruiskruid, Kattenstaart, Akkerdistel, Witte speerdistel Walter toont me de Behaarde boterbloem. Dan vind ik vogels toch (iets) gemakkelijker te herkennen. Twee Bruine kiekendieven in de lucht. Aan de overkant van de plas Lepelaar en Kleine zilverreiger, en op de plas Kievit, Kanoet, Kempmaan, Scholekster. Dichtbij een heen-en-weer vliegende Gele kwik, in het riet verschuilt zich Kleine karekiet en aan een stengel bengelen een Rietgors, en iets verder een Puttertje. Veel volk aan de vogelkijkwand: een Veldleeuwerik steelt de show.

Etenstijd, een ouderwetse picknick in het gras en nadien nog even na-en doorspoelen op de camping. Namiddag. Een zachte bries doet deugd. Veel kleine bloemetjes in het gras – ik noteer nog Gele waterkers, Fraai duizendguldenkruid, Ik kan het niet bijhouden. Nico Wijsmantel heeft ze (bijna) allemaal geïnventariseerd, meer dan 100 soorten. We speuren een plas af: Eenden, Fuut en Dodaars, Blauwe reiger. Twee Grutto's in Henri's telescoop. Hoor, daar is de Veldleeuwerik weer, nu goed te zien. We moeten voort want de overzet wacht niet. Enkele eilanders langs de weg. Oranje boven. Later, onder. Toch nog even tijd voor het bezoekerscentrum en iets fris vooraleer terug over te zetten naar het vasteland.

Lucy heeft nog een etentje geregeld in 't Appeltje in Bergen-op-Zoom. Keuze uit biefstuk, varkenshaasje of kipsaté met echte Hollandse frites én pindasaus! Liever zonder voor Charlotte. Een smakelijke afsluiter. Bedankt Tuur en Henri voor het gidsen, en Lucy voor de leiding.

Fietstocht door de Groene Baronie

zo 18/07/2010 - 22 dlnm

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: André De Mul

Verslag: Erwin Van der Weyden

De noordelijkst gelegen gemeente van Kalmthout, Nieuwmoer, was onze startplaats. Na dik 5 minuten fietsen besloot Luc al rechtsomkeer te maken. Eerst dacht ik nog dat hij de tocht in de omgekeerde richting had aangevat, maar nee, na 100 meter was hij al op een verkeerde weg geraakt. Niet dat we tot dan niks gezien hadden, verre van, we kregen al onmiddellijk een staalkaart van hoe de omgeving er uit ziet. Wat lintbebouwing met daarachter veel ruimte voor weiden met koeien en paarden (veel paardenliefhebbers in die contreien), de onvermijdelijke maïs en hier en daar een stuk bos. Maar ja, als je dan al zo veel tijd gestoken hebt om een tocht uit te stippelen, dan kun je hem maar beter volgen en niet à l'improviste te werk gaan. Zeker niet als je zo vlug mogelijk de Rucphense bossen wil bereiken. Dit bos is toch wel een fietsparadijs op zich. Ideaal om op een snikhete dag daar wat rond te fietsen langs lommerrijke paden met hier en daar een strook heide om even te beseffen hoe dit stuifzandgebied er

uit zag in tijden van overvloedige grazers. Van daaruit ging het richting Sprundel waar de middagpauze gehouden werd in de «De Bosruiter». Dit is een vogelspecialzaak annex terras met wat vogelkooien groot en klein, maar waar het wat bevreedend is dat die beestjes koopwaar zijn. Nu, het zal wel allemaal in orde zijn, anders lok je toch niet zoveel passanten naar jouw zaak Ons verblijf werd er nog wat gerekt door een lekke band. Tijd om de plakkersploeg, Frans en Raymond, aan het werk te zetten. (Ik ga ervan uit dat de verkiezingen al lang genoeg achter de rug zijn om hier geen verkeerde visualiseringen bij te maken.) Het lek werd niet onmiddellijk gevonden en daarom stelde ik voor om de band met een klevend schuim op te vullen. Jammer genoeg bracht dit maar tijdelijk soelaas, want na onze 3de terrasstop gaf die band opnieuw de geest. Het was trouwens opvallend hoe nefast het stoppen bij drankgelegenheden wel kon zijn, ook aan de 2de stop moesten de plakkers aan de slag! Alsof het was dat daar geen wetmatigheid achter moet gezocht worden, was er nog een derde fietsster die in het laatste rechte stuk (en dus zonder drankstop) de hardheid van velgen ervoer!!! Al deze onvoorziene stops hadden de leiding al doen besluiten om de verloren tijd in te lopen door het parcours wat af te snijden door vanuit Achtmaal vrijwel rechtstreeks terug naar Nieuwmoer te rijden. Gelukkig waren we voordien al het Lokkersven, het Pannenhoef, de Moeren en de Oude Buische Heide gepasseerd. Dat laatste is een gebied dat de Nederlandse dichteres en politica Henriette Roland Holst aan Natuurmonumenten heeft geschonken. We hielden even halt aan een theehuisje dat die dame daar liet neerpoten en dat nu haar herinnering levendig houdt. Luc liet niet na om wat over haar biografie te vertellen en te wijzen op de uitgestalde gedichtjes. Zo had hij opnieuw zijn culturele noot aan de tocht toegevoegd. Bedankt Luc en André.

Zomerwandeling en pinteling op Fort 7 zo. 25/07/2010 - 49 dlnm

Leiding: Tuur Wuyts
Verslag: René Heylen

Ondanks de minder gunstige weervoorspellingen, daagden toch nog een 50-tal deelnemers op voor deze jaarlijkse pinteling. Onder de deskundige leiding van Tuur Wuyts en Rudi Leemans begonnen 2 groepen aan de wandeling op het fort. Na wat uitleg over de verschillende varens die langsheen het Waterhoenpad groeien, konden we even verderop de restanten van enkele Ruitjesbovisten bekijken. De speciale bloeiwijze met dubbele, uit elkaar groeiende ringen van de Grote kaardenbol kon even

later op verschillende plaatsen worden waargenomen. Op het hogerop gelegen Braampad staat het Groot heksenkruid nu volop in bloei. We wandelen nu bovenop de vroegere munitiebunkers waarvan er enkele zijn ingericht als winterverblijf voor vleermuizen. Om de daarvoor nodige vochtigheidsgraad te bekomen is een systeem van waterinsijpeling, vanop het dak, in deze bunkers voorzien. Op weg naar het Meidoornpad maken we een korte omweg langsheen een recent vrijgemaakt uitkijkpunt. Dit restant van de vroegere fortgebouwen liet in het verleden toe om kilometers ver in de wijde omtrek te kijken. Vooraleer we de lageregelegen Dasweg inwandelen, zien we de Valse salie, een typische plant voor droge grond. Deze Dasweg dankt zijn naam aan een dassenburcht die hier vroeger geweest is. Wij zien enkel een opvliegende Blauwe reiger en Aalscholver die duidelijk niet op de hoogte waren van de komst van een grote groep wandelaars. Op het nabijgelegen wateroppervlak zijn wantsen druk in de weer en onze gids legt uit hoe zij, gebruikmakend van de oppervlaktetspanning, boven blijven en niet kopje onder gaan. Aan de IJsvogelweide trekken Moerasspirea, Grote wederik en Kamperfoelie onze aandacht. Even verderop is het de beurt aan de Grote klit. Op de Tankweg is het vooral de Kleine kaardenbol die de interesse van de deelnemers opwekt. Voor niet lang echter want plots gaan de hemelsluizen open en begint het hevig te regenen. Even is het druk in het lokaal van de IJsvogel maar spoedig klaart het op, stopt de neerslag en worden tafels en stoelen terug buiten gezet. Hiervan maken vele deelnemers graag gebruik om, onder het drinken van een glas, nog wat bij te praten. Voor de hongerige magen van enkele diehards wordt later op de avond ook nog gezorgd en zo krijgt deze meer dan geslaagde pinteling een gezellig einde. Dat dit succesvol initiatief volgend jaar hernomen wordt zal dan ook niemand verbazen.

Steltloperstocht Zeeland zo 08/08/2010 - 18 dlnm

Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Rudy Vansevenant
Verslag: Kris Vos

Het 'Nationaal park OOSTERSCHELDE' is internationaal gezien een landschappelijk en cultuurhistorisch uniek gebied. Water, slikken en schorren, dijken, binnendijkse karrevelden, krekens en polder, ze verhalen van de strijd tussen zee en Zeeuw. Hierbinnen groeit en leeft een ongekende rijkdom aan planten en dieren. Met onze twee voortreffelijke

gidsen Luc en Rudy, die tijdens de voorbereiding op zoek zijn gegaan naar de beste vogelkijkplaatsjes, trekken we vandaag met 18 leergierige natuurliefhebbers naar dit vogelparadijs. Onze eerste stopplaats zijn de slikken en inlagen van de Wanteskuip op Noord Beveland. Hier komen allerhande steltlopers foerageren. De lengte van de poten en snavel bepaalt waar en wat de vogels zullen eten en zorgt ervoor dat ze het ruime voedselaanbod netjes onder elkaar verdelen. Strandlopers en Kanoeten boren hun snavel in de modder. Andere soorten zoals Plevier hebben extra grote ogen en jagen op het zicht. Grutto en Wulp verzamelen bij hoog water in dichte groepen en foerageren gezamenlijk. Hun lange of gebogen snavel heeft extra verstevigingen zodat ze grotere prooien naar binnen kunnen werken... we zien Tureluur, Wulp, Rosse grutto, Zwarte ruiter, Scholekster, Stern, Lepelaar. Achter ons horen we het metalig 'zing, pwick, ting' van Baardmannetjes in het riet. In de inlagen achter de dijk lopen Oeverloper en boven onze hoofden zijn Visdiefjes druk in de weer. Kemphanen foerageren netjes op een rij, een Torenvalk hangt te bidden, Kneus, Boerenzwaluwen en Gele kwik vliegen ons voorbij. Een groep Brandganzen landt om te komen eten. Ik noteer ook nog Watersnip en Bosruiter, maar die heb ik zelf niet gezien. We komen ogen en oren te kort op deze excursie. In de Zuidhoekinlaag zitten Tapuiten op paaltjes en hier krijgen we mooi het verschil te zien tussen de verschillende soorten stern: de Noordse stern heeft kortere poten dan de Visdiefjes en de vleugeluiteinden komen voorbij de staartpennen. In de verte ziet Rudy nog een Dwergstern: deze soort heeft een gele bek. De nieuwe zakgids 'Vogels' van Tirion natuur voldoet vandaag niet om de soms kleine verschillen tussen sommige vogelsoorten duidelijk te maken. Luc en Rudy, maar ook Hilde en Vincent weten ons meermaals op kleine details te wijzen. De eenden zijn in rui deze periode van het jaar en dus moeilijk te herkennen. Dat laten we graag aan de specialisten over: Slobeend, Krakeend, Kuifeend met mini's, Bergeend. Een mooie groep Goudplevieren landt hier. Velen hebben nog hun zwarte buik, typisch voor het zomerkleed. We kunnen ze mooi observeren in hun typisch alerte korte ren-stop-pik-actie. Na onze middagpauze op het caféterras komen we al wandelend aan Prunje Noord. Mooie prentjes hier: Brandganzen met kleintjes, boven de horizon een grote groep Zilverplevier, Kanoet en Bonte Strandloper, en ook Bruine kiekendief, Groenpootruiter. Ah! Een hele groep Kluten landt in het water, bescherming zoekend want de Slechtvalk is aan het jagen. Naast al dat gevederd moois zou men haast vergeten dat in dit prachtige Nationaal Park

ook zo'n grote rijkdom aan planten groeit. De Kruisdistel staat op z'n mooist. Walter vertelt ons dat deze plant geen distel is maar een schermbloemige. Dank zij zijn ruime plantenkennis komen ook bloemen en planten van vooral ruigtes aan bod vandaag. Vaak zijn deze planten zoutminnend. Rode ganzenvoet, Hertshoornweegbree, Moerasandoorn, Spijesmelde, Korrelganzenvoet, Rode schijnspurrie, Gele hoornpapaver, Kroonkruid, Beemdooievaarsbek.

Aan de Prunjehil zijn nieuwe uitkijkpunten gemaakt, maar

zonder telescoop kan je hier niet veel komen doen. Fijn toch hoe spontaan de telescoopbezitters onder ons hun toestel op de juiste kijkhoogte instellen zodat iedereen mee kan genieten van de vaak prachtige close-up beelden. Dankbaar maken we gebruik van dit mooie aanbod. Ten slotte maken we nog een mooie rondwandeling rond de Weversinlaag. Als even later ook 'Krombekstrandloper' aan onze vogellijst kan toegevoegd worden zijn zowat alle wensen van onze vogelkijkers vervuld. Ik geniet ondertussen met volle teugen van de kleurenpracht door de mooie lichtinval van de laagstaande zon.

Dit was weer een Zeelandexcursie om 'U' tegen te zeggen. Bedankt Luc en Rudy voor deze prachtige dag.

Weidebeekjuffer © Guido Van Boeckel

Via haar "weiger een draagtasactie" steunt schoenen TORFS het reservatenfonds van Fort 7 en het natuureducatief centrum

Schoenen met naam www.torfs.be

Schoenen TORFS heeft 2 baanwinkels in onze afdeling, één te Wilrijk op de Boomsesteenweg (nr 980A) en één te Edegem op de Mechelsesteenweg (nr 226). Als je, of elke ander klant, je papieren draagtas aan de kassa weigert ten voordele van het milieu, dat stopt schoenen TORFS onmiddellijk 0,15 euro in een nestkast ter plaatse ten voordele van de natuur. De winkel van Edegem steunt hiermede het reservatenfonds en deze te Wilrijk het toekomstig educatief centrum op het Fort.

Bovendien krijg je als lid van Natuurpunt steeds 10 % onmiddellijke korting aan de kassa bij de aankoop van een paar nieuwe schoenen. De enige voorwaarden is je lidkaart laten zien en een paar oude schoenen meebrengen. Ook de opbrengst van de oude schoenen gaat naar een goed doel, een aantal ontwikkelingsprojecten in Afrika.

Activiteitenkalender

Meer gedetailleerde informatie over de activiteiten vind je in de rubriek Agenda op pagina 4.

Activiteiten waar je op voorhand moet voor inschrijven zijn ***vet** gemarkeerd.

3 oktober: Fort van Steendorp & Wase cuesta

***8-11 oktober: mariene-geologisch weekend Cap Griz Nez**

10 oktober: paddenstoelenwandeling - De Inslag

***15-17 oktober: vogelweekend Cap Griz Nez**

17 oktober: bomen Oude Wereld & wandeling langs de Congostroom

24 oktober: opendeur Fort 7

24 oktober: trekvogeltelling Hobokense Polder

***29-31 oktober: paddenstoelenweekend**

30 oktober: mariene biologie aan de Oosterschelde

7 november: vogeltrek in de Kempen

14 november: bezoek aan de thematentoonstelling EVOLUTIE

21 november: winter op fort 7

25 november: infoavond BIODIVERSITEIT

28 november: behaag ... natuurlijk

5 december: Ganzen rond Damme en Oostkustpolders

11 december: in de voetsporen van Adrien de Gerlache

19 december: wintervogeltocht LO & Saeftinghe

21 december: winterzonnewende op fort 7

9 januari: vogelexcursie Tholen (Jenevertocht)

15 januari: reisverslag Ecuado & Galapagos archipel

23 januari: wintervogels op noordelijk eiland Wintam

***30 januari: bustocht Zeeland**